

6.ÜNİTE

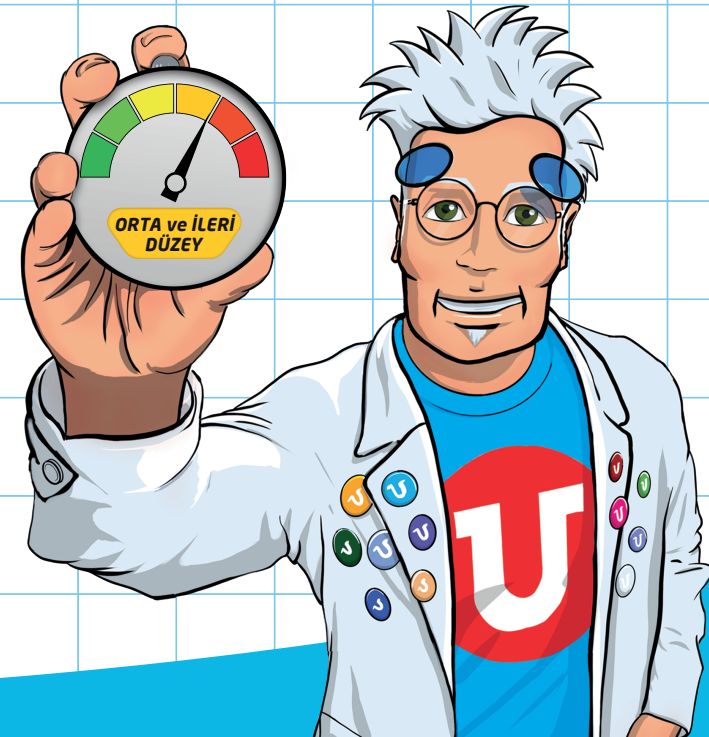

TYT Orta ve İleri Düzey Fizik Soru Bankası

Gaz Basıncı, Bileşik Kaplar

TAMER YALÇIN

GAZ BASINCI - BİLEŞİK KAPLAR

KAPALI KAPLARDAKİ GAZ BASINCI

PASCAL PRENSİBİ

BİLEŞİK KAPLAR

AÇIK HAVA BASINCININ ÖLÇÜLMESİ

Gaz Basıncı-Bileşik Kaplar

Bu konudan Tyt'de son üç yılda bir son onbeş yılda sekiz soru geldi.

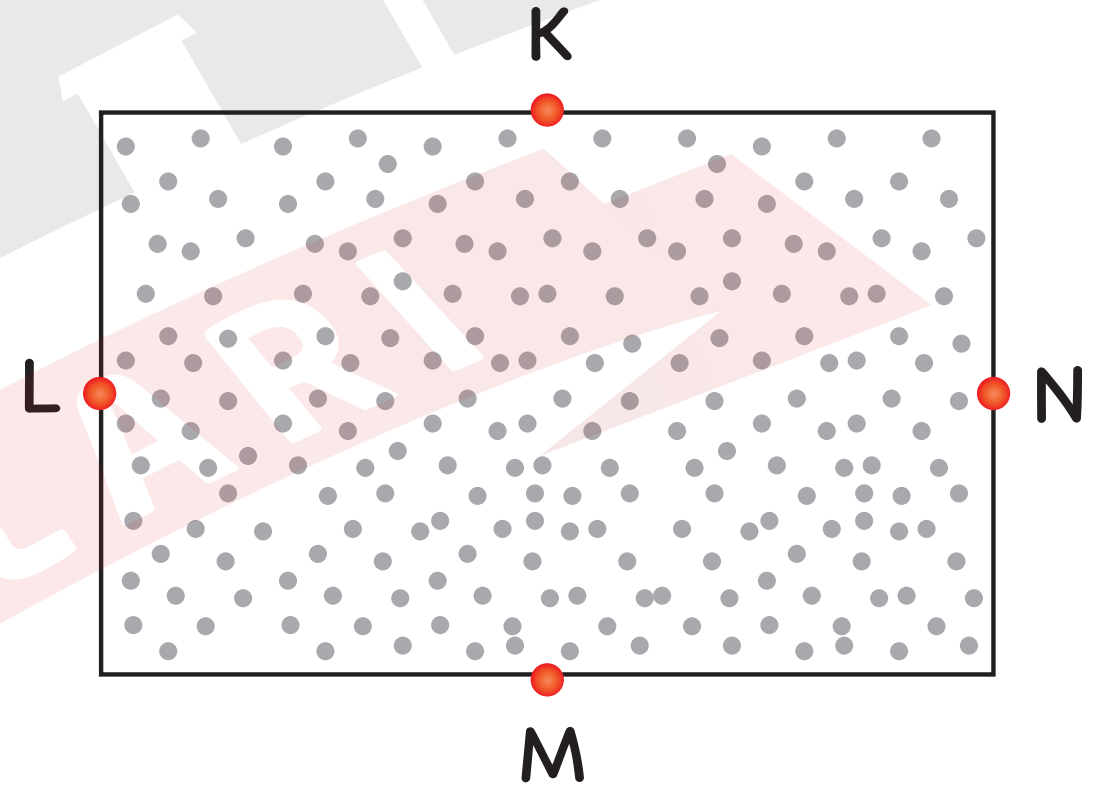

Kapalı Kaplardaki Gaz Basıncı

Kapalı bir kaptaki gazın basıncı
* gaz taneciklerinin hareketinden
dolayı oluşur.

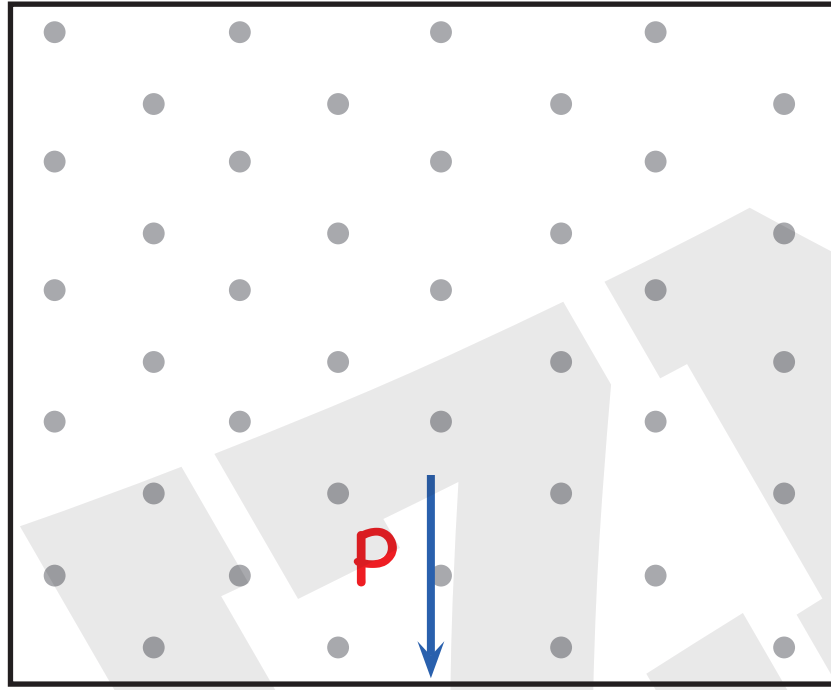
Bu yüzden kabın her noktasında eşittir.

$$P_K = P_L = P_M = P_N$$

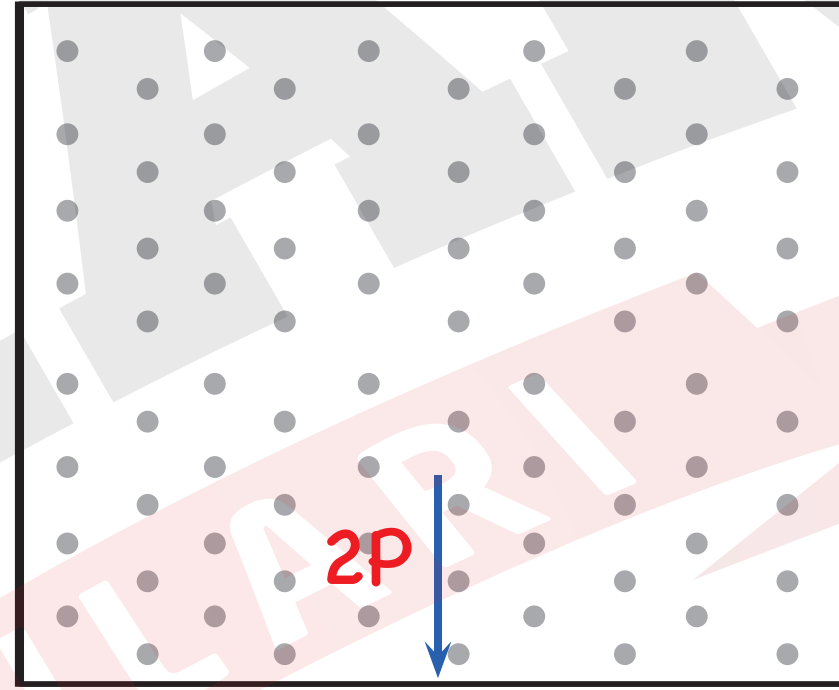

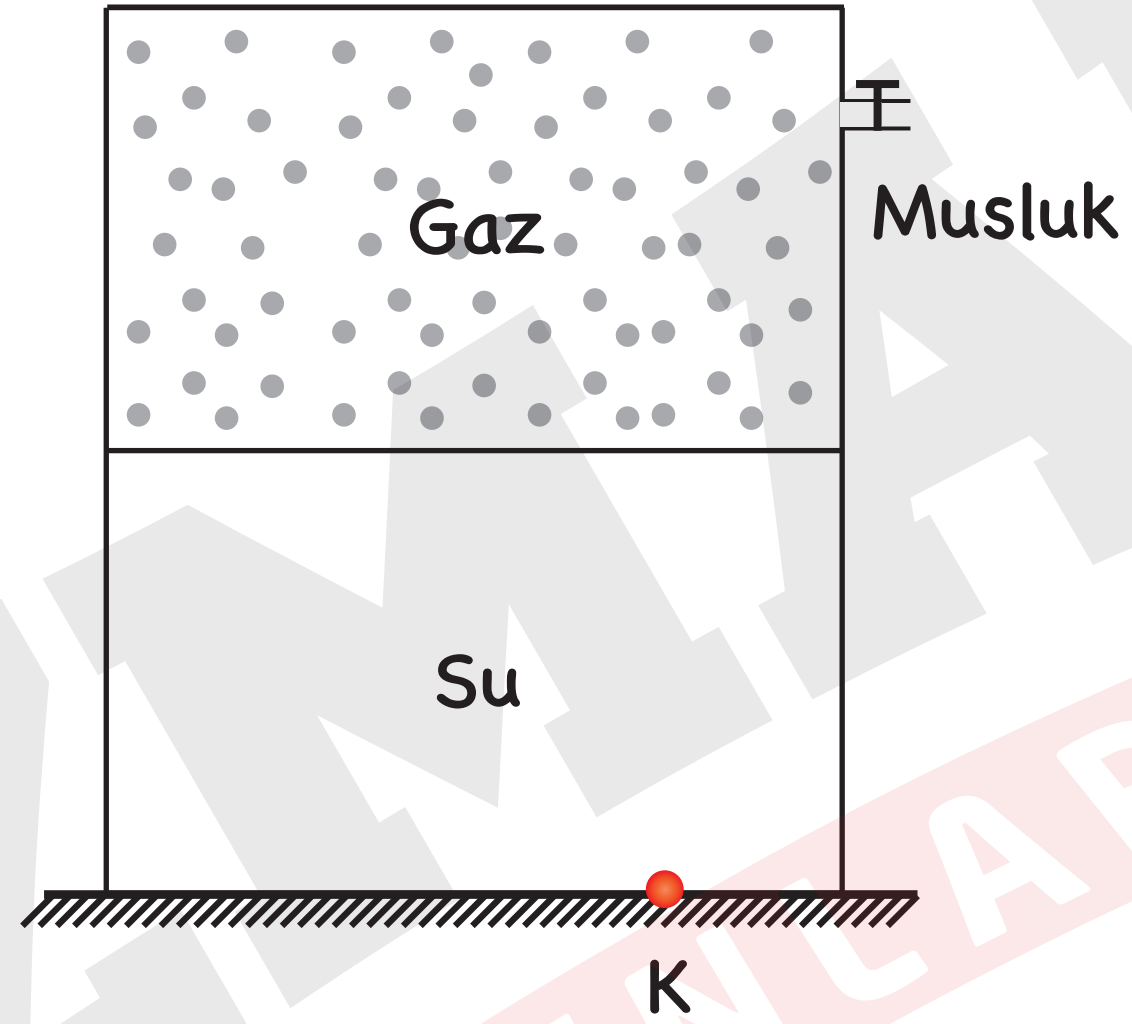
Gazların Basıncı Madde Miktarıyla Doğru Orantılıdır.

$$P_{\text{gaz}} = P$$

$$P_{\text{gaz}'} = 2P$$

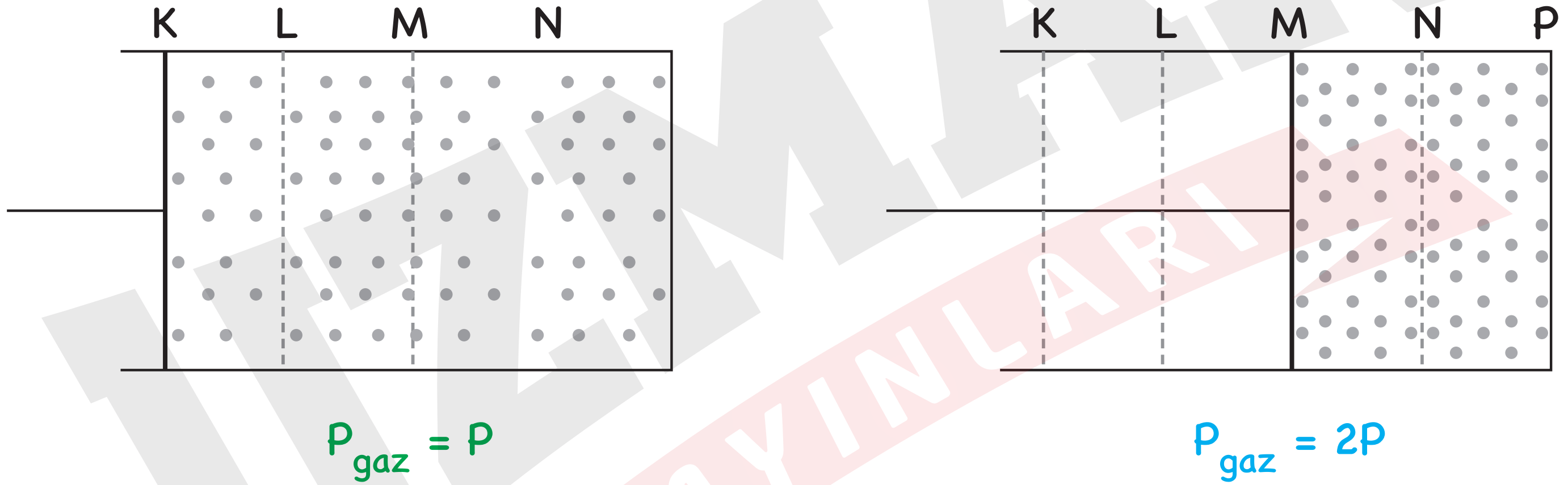

Musluktan bir miktar gaz boşaltılırsa

$P_{\text{gaz}} \downarrow$

$P_K \downarrow$

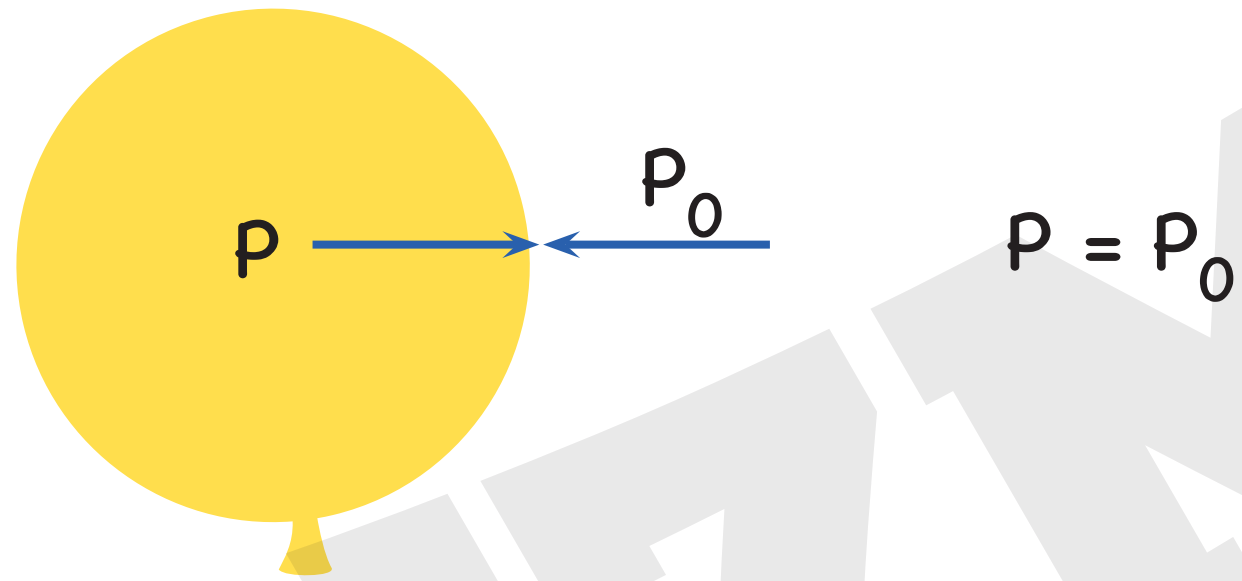
Gazların Basıncı Hacimleriyle Ters Orantılıdır.

→ Balona üflendiğinde balonun içindeki gazın madde miktarı artırılır.

→ Balonun içindeki gazın basıncı artar.

→

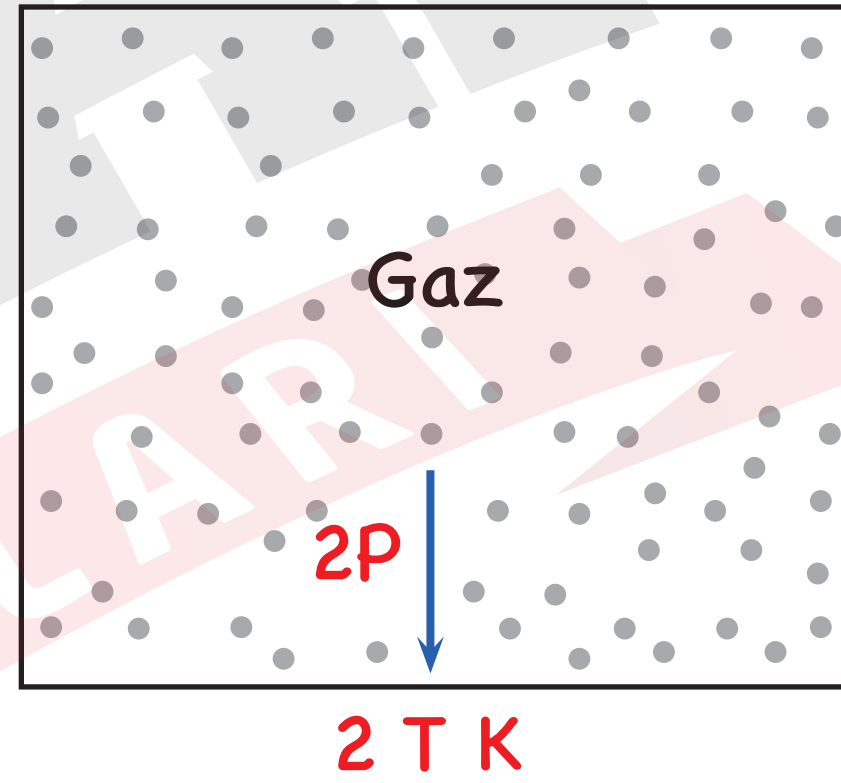
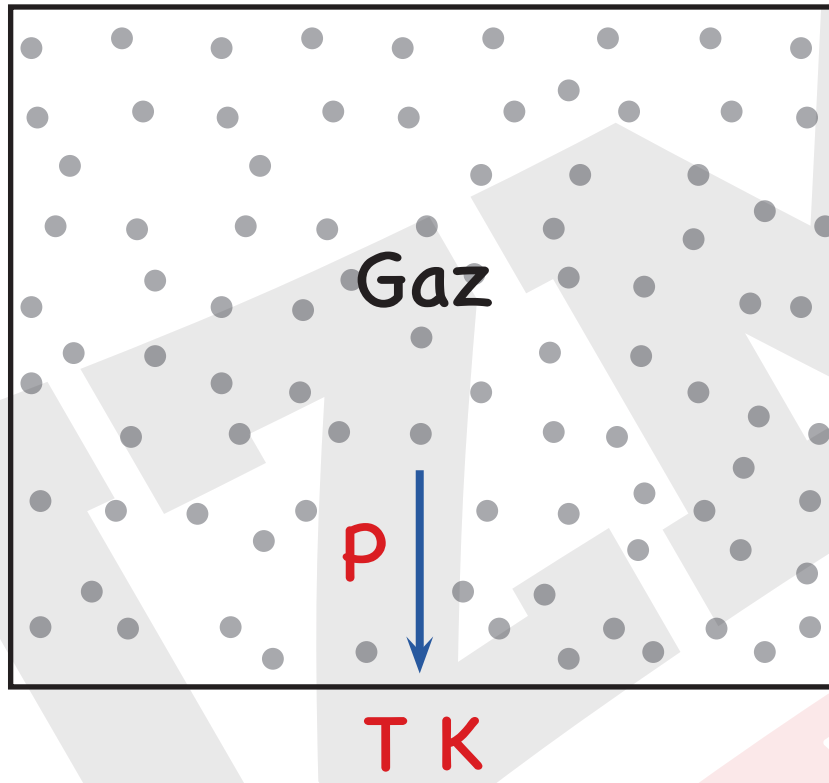

Balonun hacmi artar.

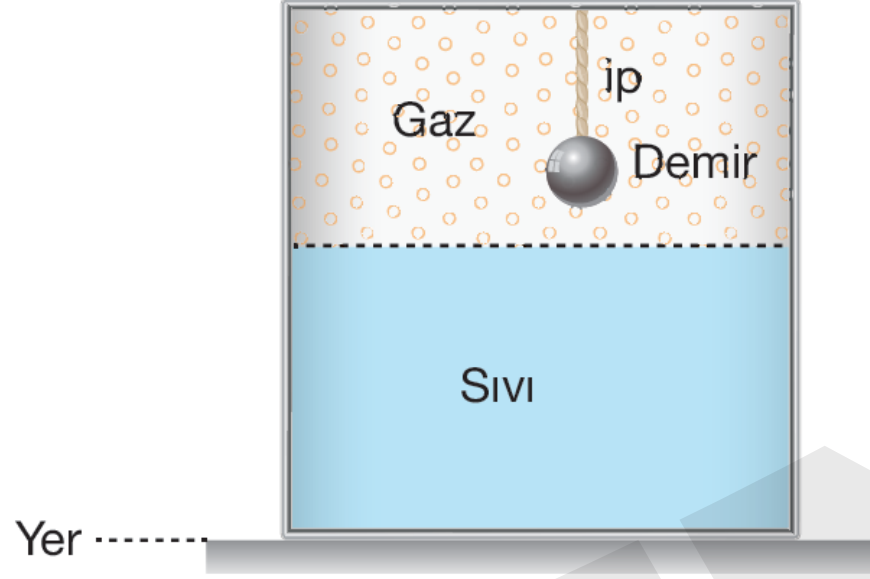
→ Balonun içindeki gaz basıncı yine P_0 olur.

Gazların Basıncı Sıcaklıkla Doğru Orantılıdır.

Örnek:

Düşey kesiti şekildeki gibi olan kap sıvı ve gaz ile doludur. Gaz ortamında bir demir bilye ip yardımıyla kabın tavanına asılarak dengelenmiştir.

Buna göre, ip kesilerek yeni denge sağlandığında,

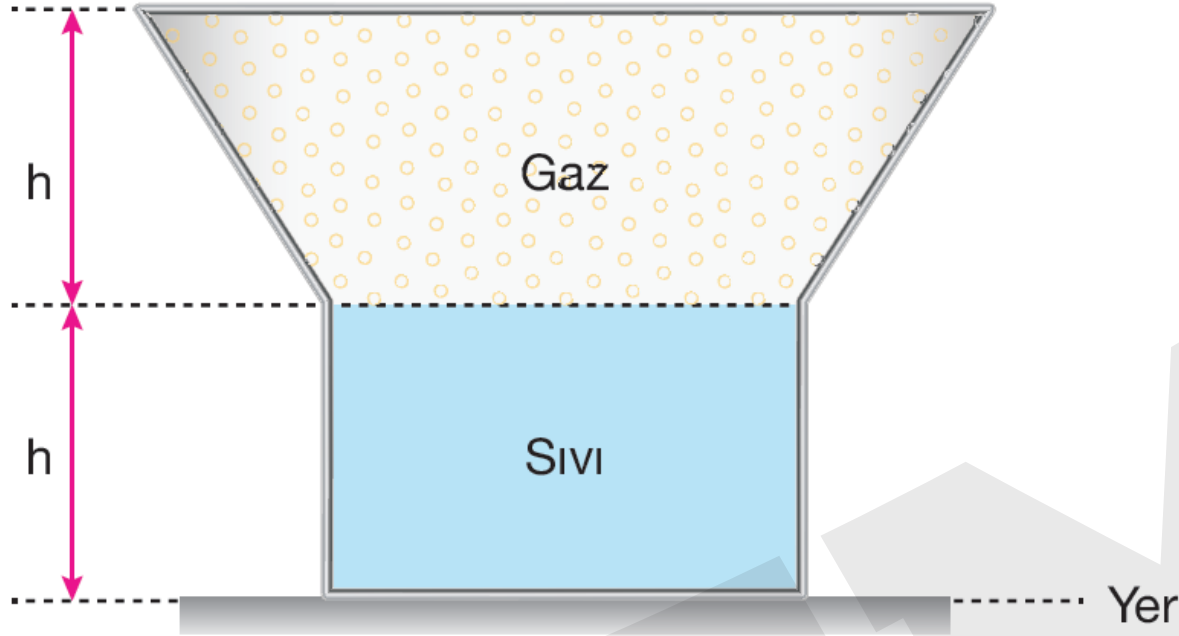
- I. Kaptaki gaz basıncı değişmez.
- II. Kaptaki sıvının kabın tabanına uyguladığı basınç artar.
- III. Kabın yere uyguladığı basınç artar.

yargılarından hangileri doğru olur?

- A) Yalnız I   B) I ve II   C) Yalnız III
D) II ve III   E) I, II ve III

Örnek:

Düşey kesiti şekilde verilen kap yarı yüksekliğine kadar gaz ile doludur.

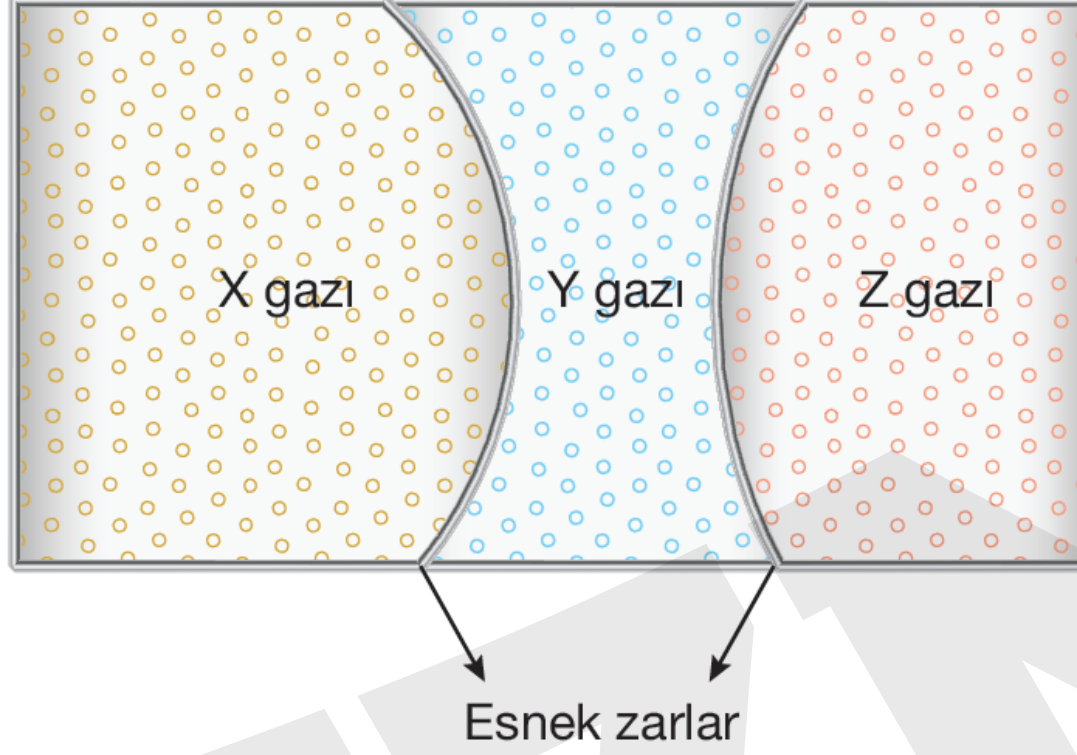
Kap ters çevirilince;

- I. Kabin yere uyguladığı basınç azalır.
- II. Kabin tabanındaki sıvı basıncı azalır.
- III. Kaptaki gazın basıncı değişmez.

yargılarından hangileri doğru olur?

- A) Yalnız II   B) I ve III   C) I ve II
D) II ve III   E) I, II ve III

Örnek:

Düşey kesiti şekildeki gibi olan kaptaki X, Y ve Z gazları birbirinden esnek zarlar yardımıyla ayrılmıştır. X gazının basıncı P_X , Y gazının basıncı P_Y ve Z gazının basıncı P_Z 'dir.

Buna göre, P_X , P_Y ve P_Z 'nin büyüklük ilişkisi aşağıdakilerden hangisi gibidir?

A) $P_X > P_Y > P_Z$

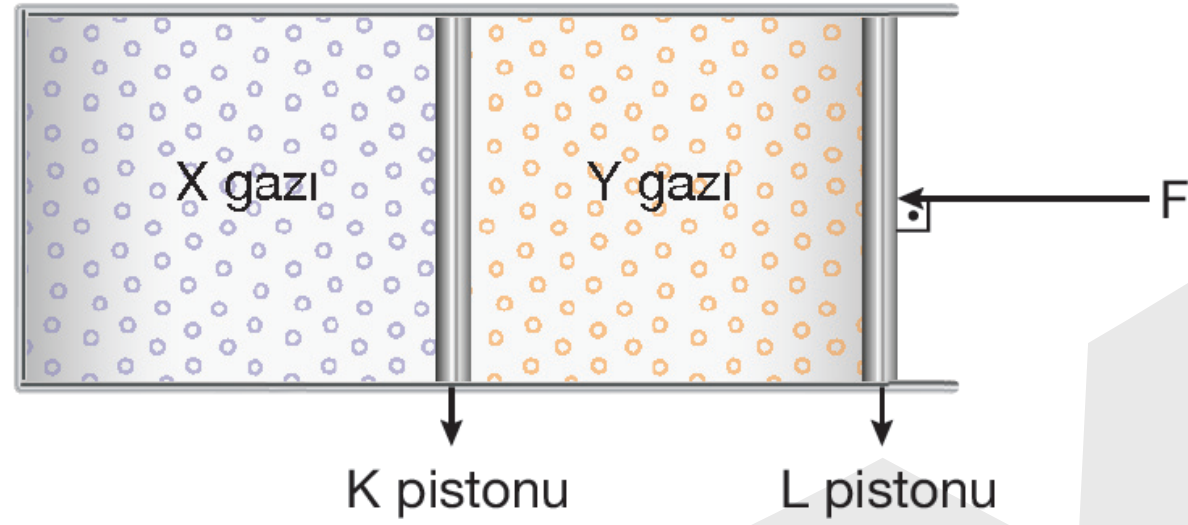
B) $P_X = P_Z > P_Y$

C) $P_Y > P_X = P_Z$

D) $P_X = P_Y = P_Z$

E) $P_Z > P_Y > P_X$

Örnek:

Düşey kesiti şekilde verilen kapta sızdırmaz ve sürtünmesiz K, L pistonları ile X ve Y gazları dengelenmiştir. Bu düzenekte K pistonuna hiçbir kuvvet uygulanmaz iken, L pistonuna sabit F büyüklüğünde kuvvet uygulanmaktadır. Bu durumda X gazının basıncı P_X , Y gazının basıncı P_Y ve ortam basıncı P_0 'dır.

P_X , P_Y ve P_0 arasındaki büyüklük ilişkisi aşağıdakilerden hangisi gibidir?

A) $P_X > P_Y > P_0$

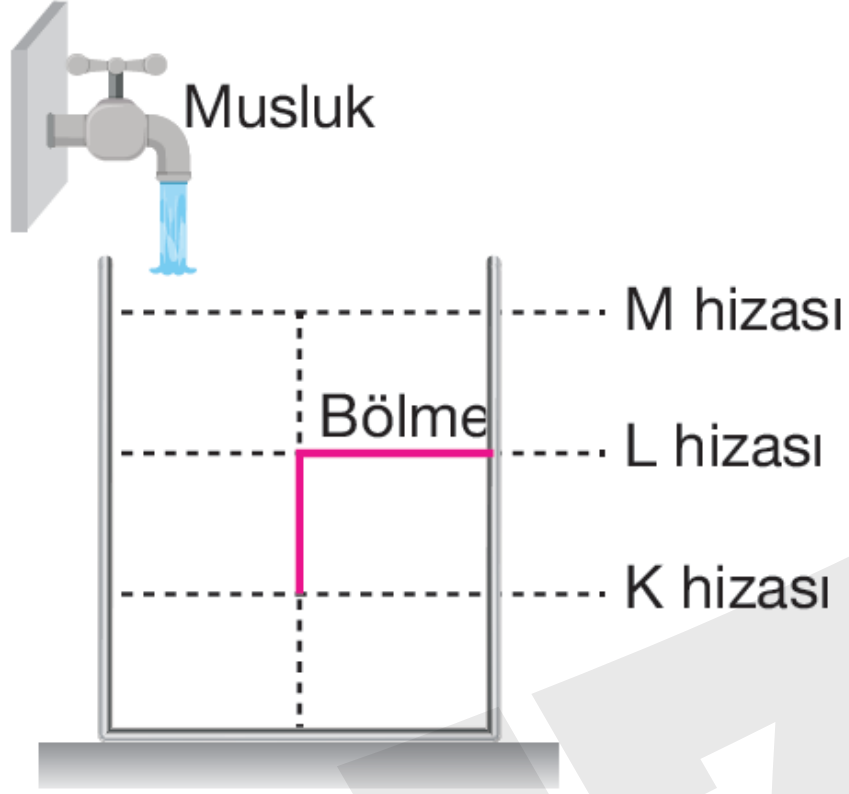
C) $P_X = P_Y > P_0$

E) $P_Y = P_0 > P_X$

B) $P_X = P_Y = P_0$

D) $P_0 > P_Y > P_X$

Örnek:

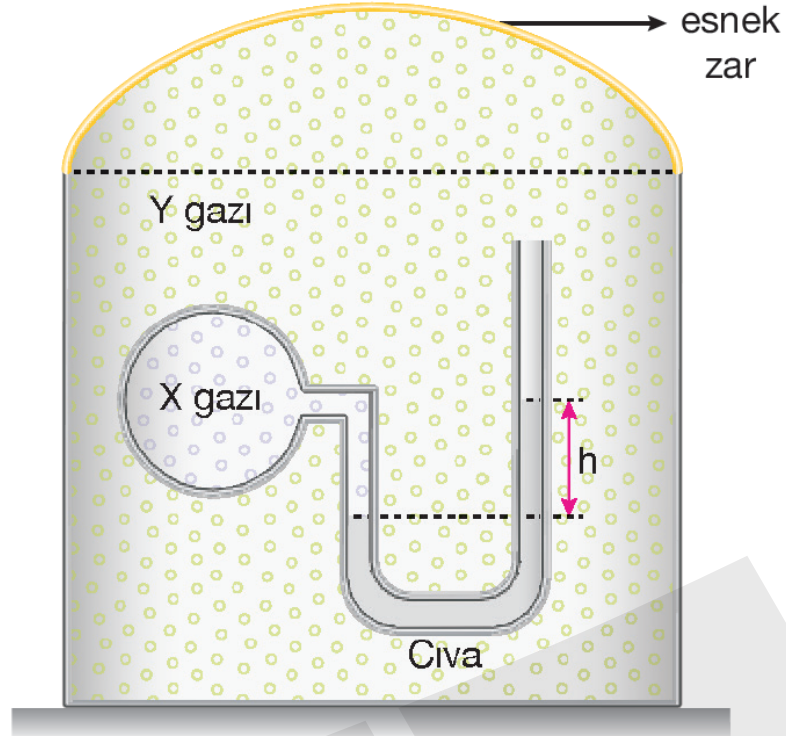
Düşey kesiti şekilde verilen eşit bölmeli bir kap hacmi önemsiz ara bölme ile şekildeki gibi ayrılmıştır. Sabit debili musluk açılarak kap su ile dolduruluyor. Suyun kabın tabanından K hızasına ulaşması t_1 sürede, suyun K hızasından L hızasına ulaşması t_2

sürede ve suyun L hızasından M hızasına ulaşması t_3 sürede gerçekleşiyor.

Buna göre, t_1 , t_2 ve t_3 sürelerinin büyüklük sıralaması aşağıdakilerden hangisi gibidir?

- A) $t_1 = t_2 = t_3$ B) $t_3 > t_2 > t_1$ C) $t_3 > t_1 > t_2$
D) $t_3 > t_1 = t_2$ E) $t_1 > t_3 = t_2$

Örnek:

Üstü esnek zar ile kaplı olan bir kap tamamen Y gazı ile dolu iken açık hava basıncının P_0 olduğu ortamda şekildeki gibi dengededir. Kabin içerisindeki Y gazının basıncı P_Y 'dir. Kabin içerisindeki bir manometre kabında bulunan X gazının basıncı ise P_X 'dir. X gazının bulunduğu manometre kabının kollarındaki cıva seviyeleri farkı h 'dir.

Sistem şekildeki gibi dengede olduğuna göre, P_X , P_Y ve P_0 arasındaki büyüklük ilişkisi aşağıdakilerden hangisi gibidir?

A) $P_X = P_Y = P_0$

B) $P_X > P_Y > P_0$

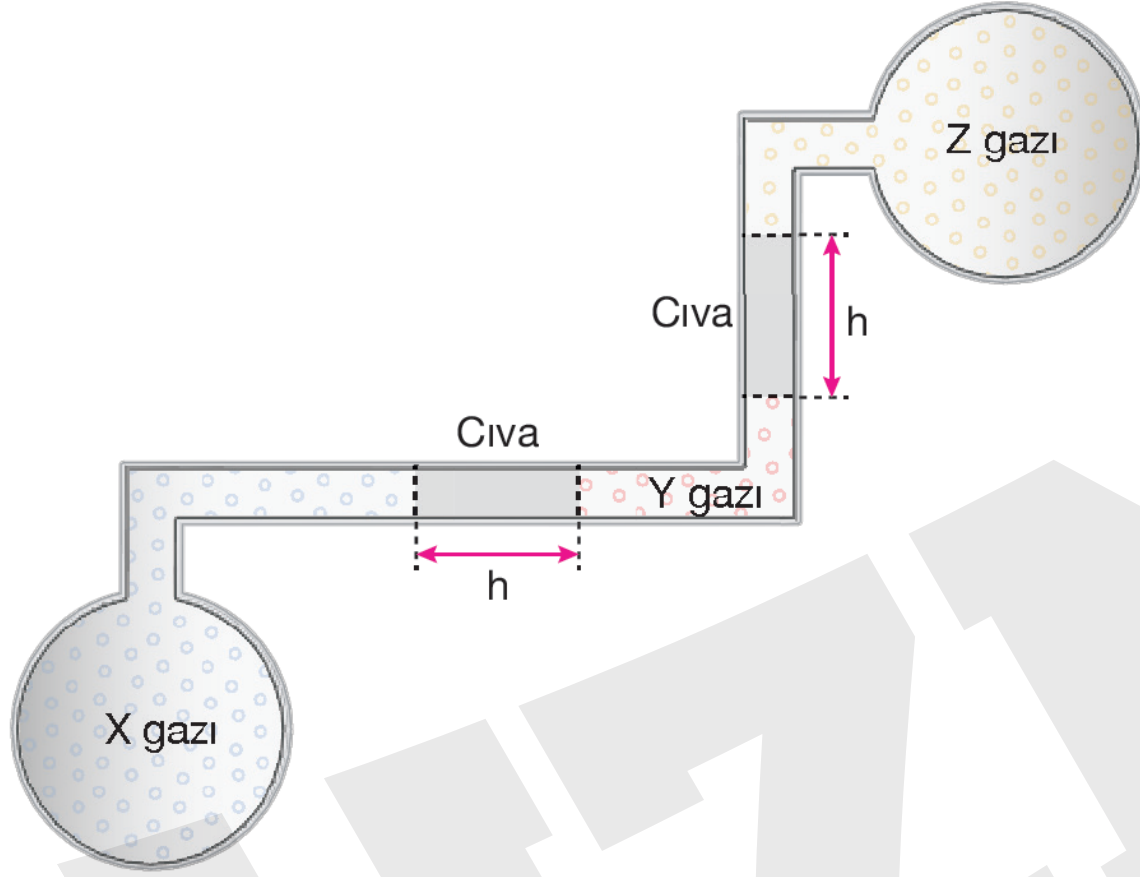
C) $P_X > P_0 > P_Y$

D) $P_X > P_Y = P_0$

E) $P_Y > P_X = P_0$

Örnek:

Düşey düzlemde borular yardımıyla birbirine birleştirilmiş X, Y ve Z gazları h yüksekliğindeki cıvalar yardımıyla şekildeki gibi dengelenmiştir. Gazların basınçları P_X , P_Y ve P_Z 'dir.

Buna göre, P_X , P_Y ve P_Z arasındaki büyüklük ilişkisi aşağıdakilerden hangisi gibidir?

A) $P_X > P_Y > P_Z$

B) $P_Z > P_Y > P_X$

C) $P_X = P_Y > P_Z$

D) $P_X = P_Y = P_Z$

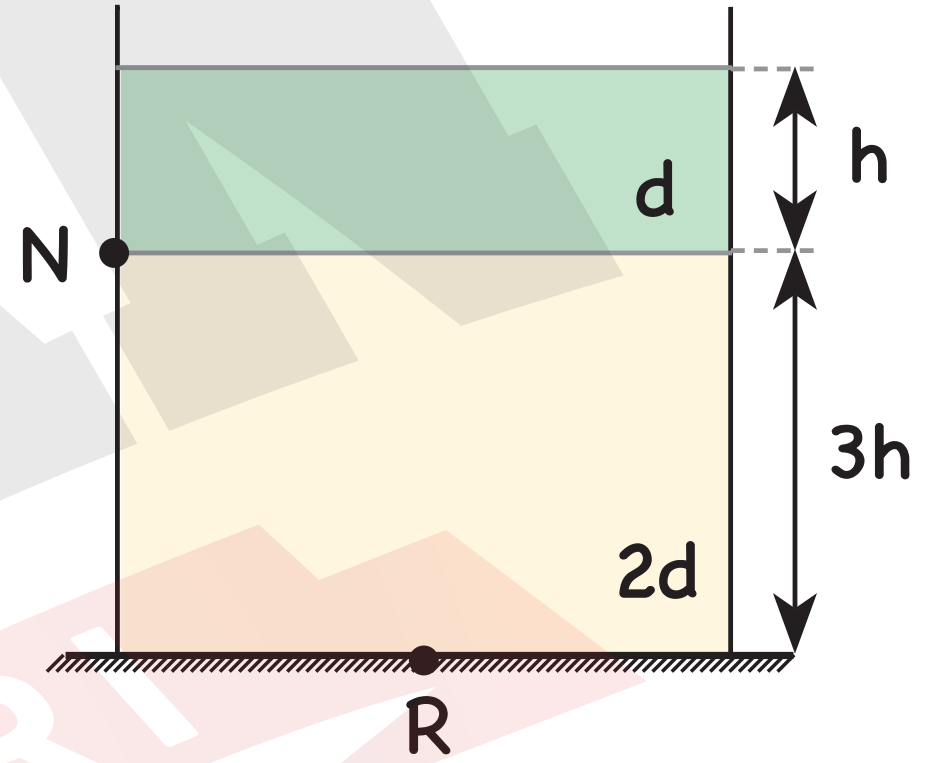
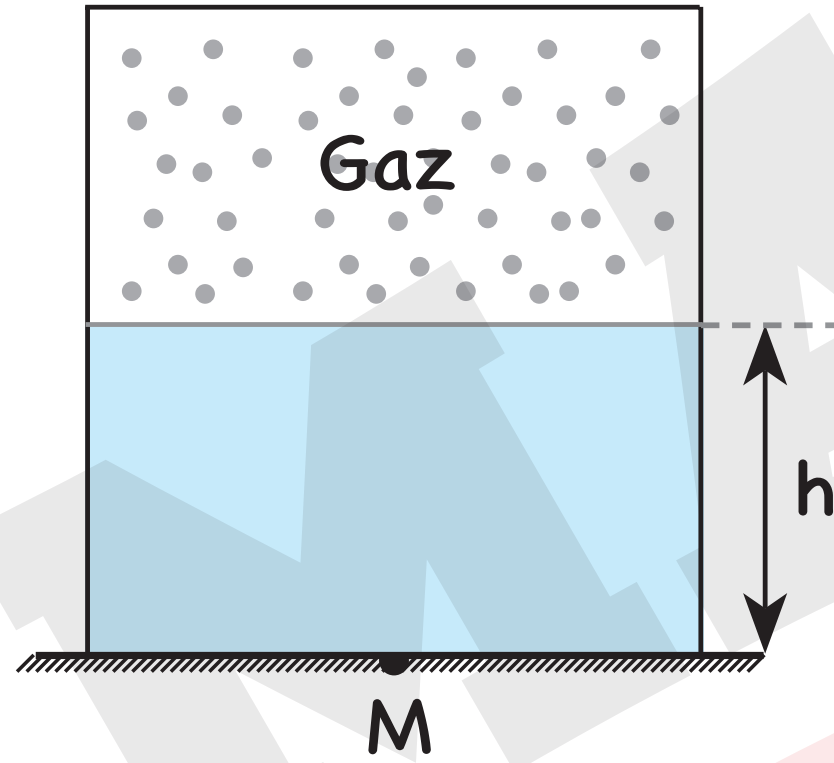
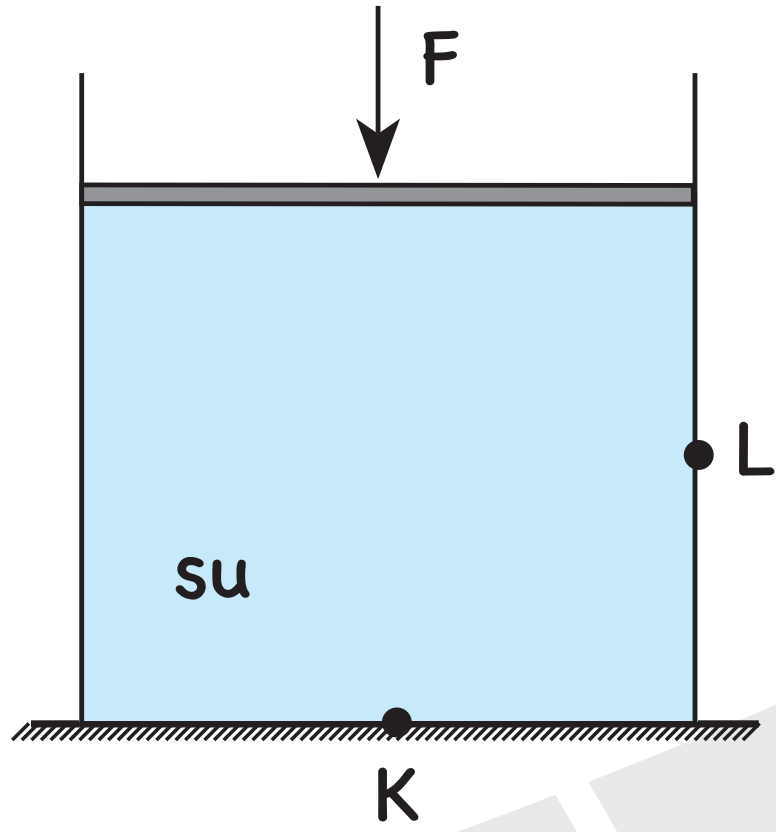
E) $P_Y > P_Z > P_X$

Pascal Prensibi

Bir kapta bulunan sıvının herhangi bir noktasına uygulanan basınç sıvı tarafından sıvının temas ettiği tüm noktalara aynen iletilir.

Piston suya P kadar basınç uygularsa

P_K P kadar artar.

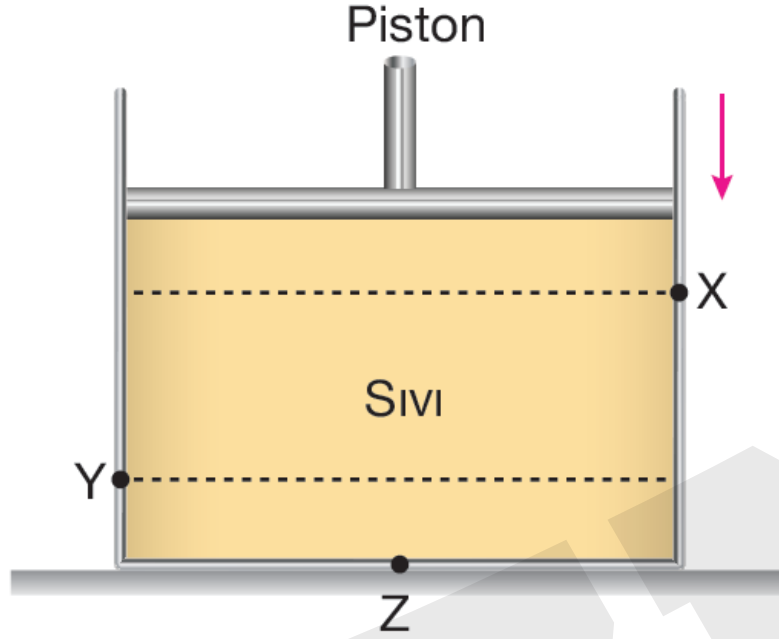
P_L P kadar artar.

$$P_M = hdg + P_{\text{gaz}}$$

$$P_N = hdg$$

$$P_R = 3h \cdot 2dg + hdg$$

Örnek:

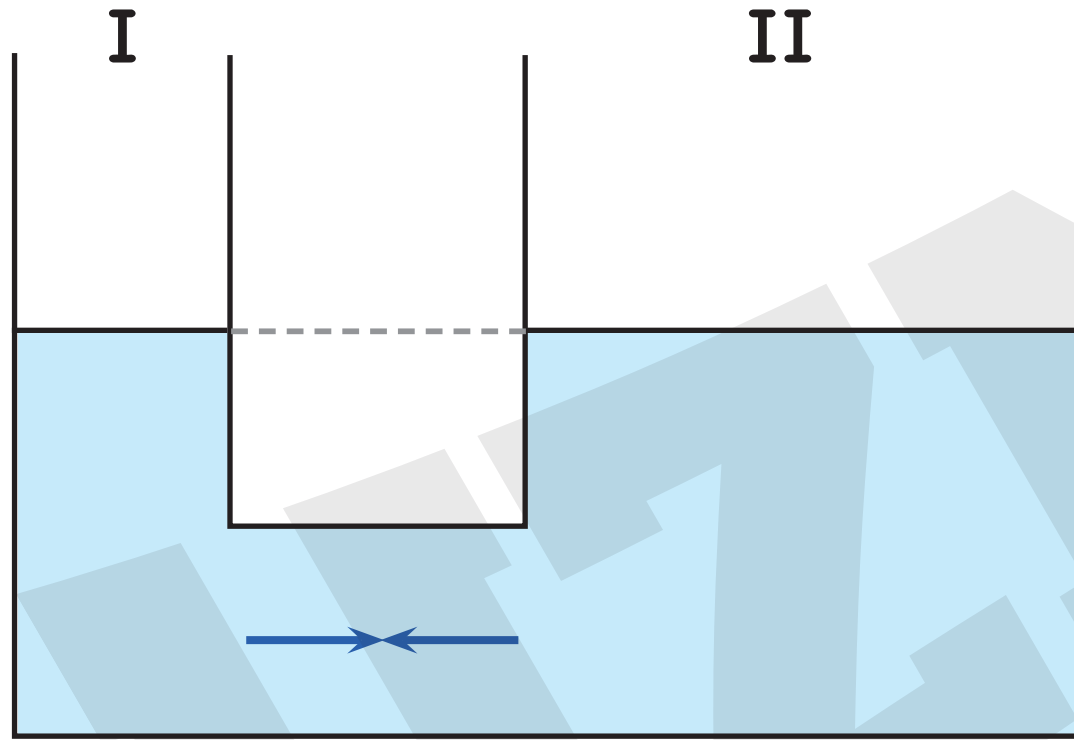

Sızdırmaz bir piston yardımıyla içi sıvı dolu bir kap şekilindeki gibi kapatılmıştır. Piston ok yönünde az bir miktar hareket ettirildiğinde kabın üzerindeki X, Y ve Z noktalarındaki sıvı basınçları ΔP_X , ΔP_Y ve ΔP_Z kadar değişiyor.

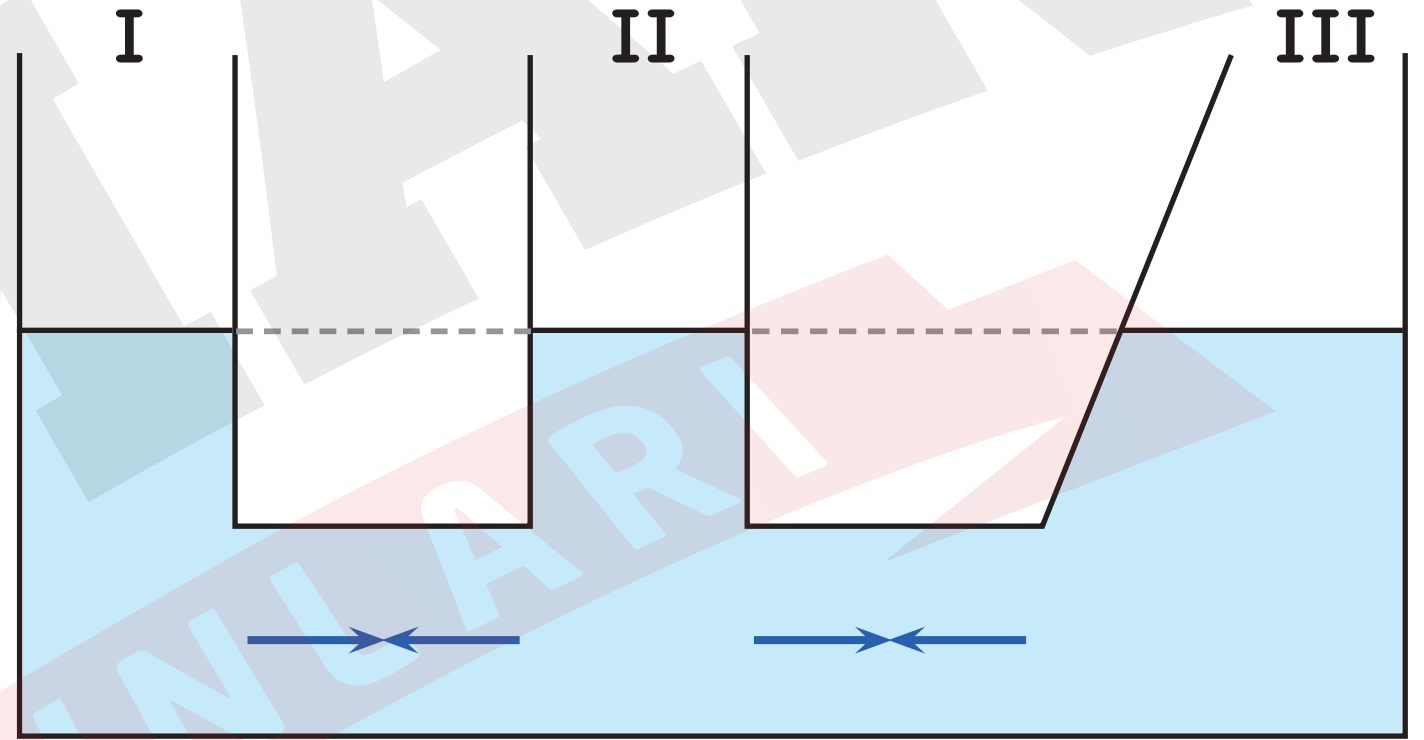
Buna göre, ΔP_X , ΔP_Y ve ΔP_Z arasındaki büyüklük ilişkisi aşağıdakilerden hangisi gibidir?

- A) $\Delta P_X = \Delta P_Y = \Delta P_Z$ B) $\Delta P_Z > \Delta P_Y = \Delta P_X$
C) $\Delta P_X > \Delta P_Y > \Delta P_Z$ D) $\Delta P_X > \Delta P_Z > \Delta P_Y$
E) $\Delta P_Z > \Delta P_X > \Delta P_Y$

Bileşik Kaplar

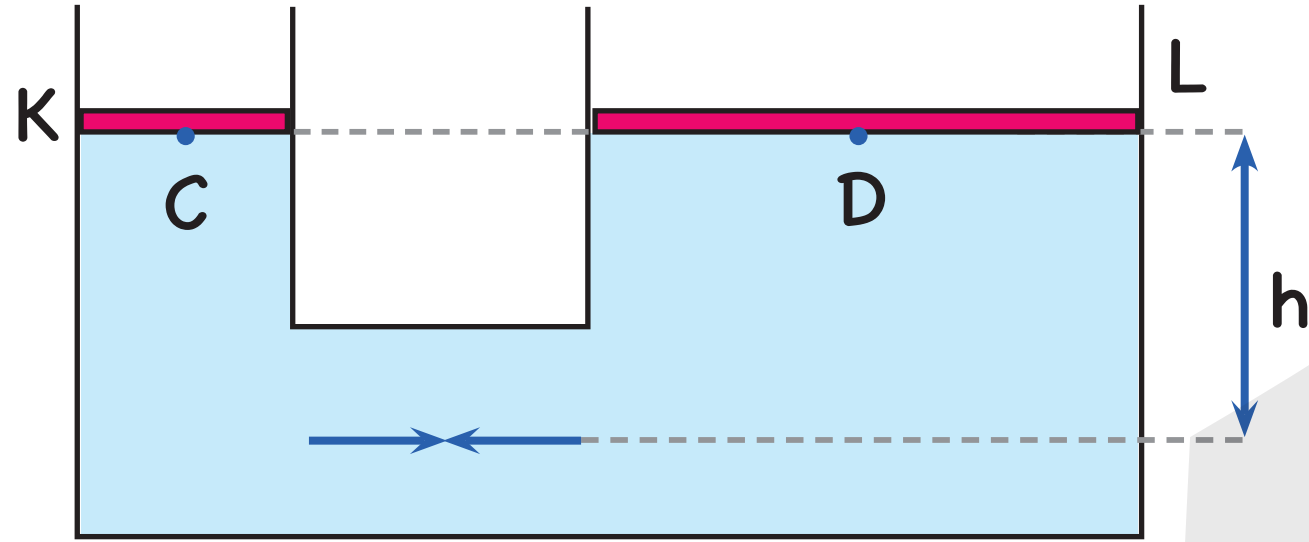

$$P_1 = P_2$$

$$P_1 = P_2$$

$$P_2 = P_3$$

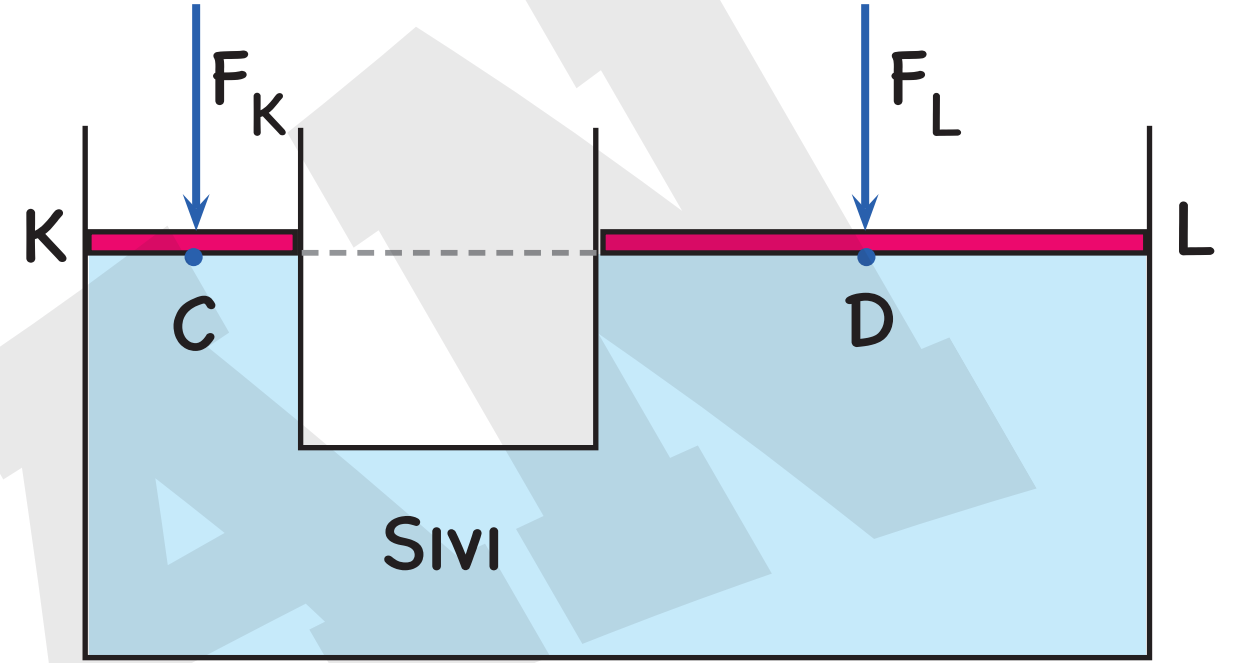

Sistem dengede

$$\frac{G_K}{A_K} + hdg = \frac{G_L}{A_L} + hdg$$

$$\frac{G_K}{A_K} = \frac{G_L}{A_L}$$

$$P_C = P_D$$

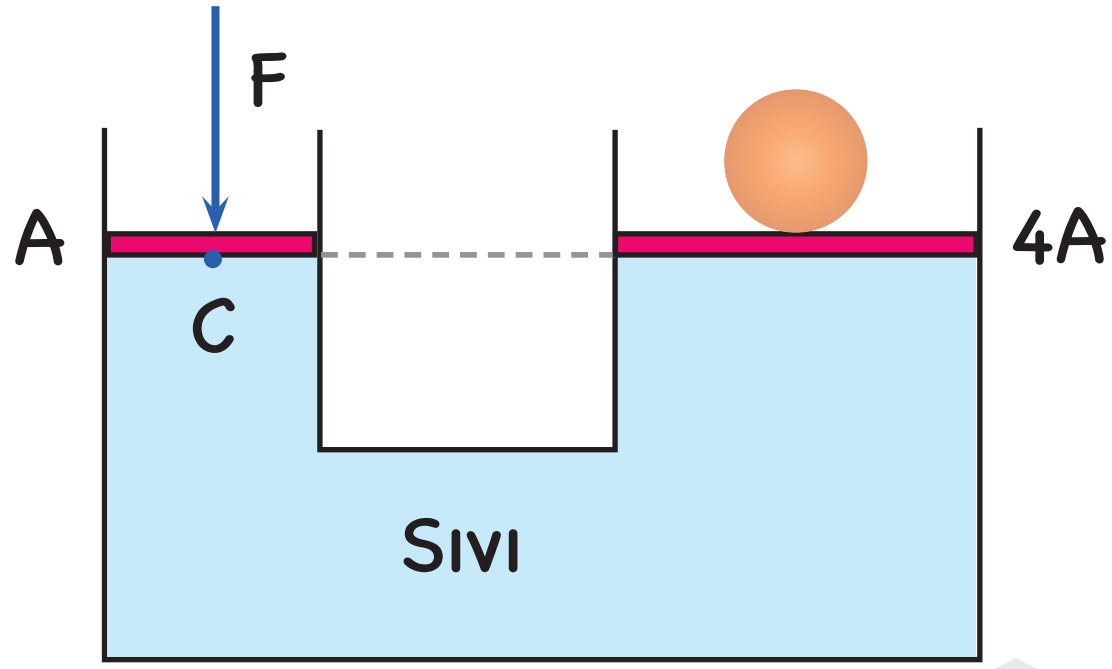
Pistonların ağırlığı önemsiz
sistem dengede

$$P_C = P_D$$

Kollarda aynı yükseklikte
aynı sıvıya ait noktalardaki
basınçlar eşittir.

$$\frac{F_K}{A_K} = \frac{F_L}{A_L}$$

Pistonların ağırlığı önemsiz
sistem dengede

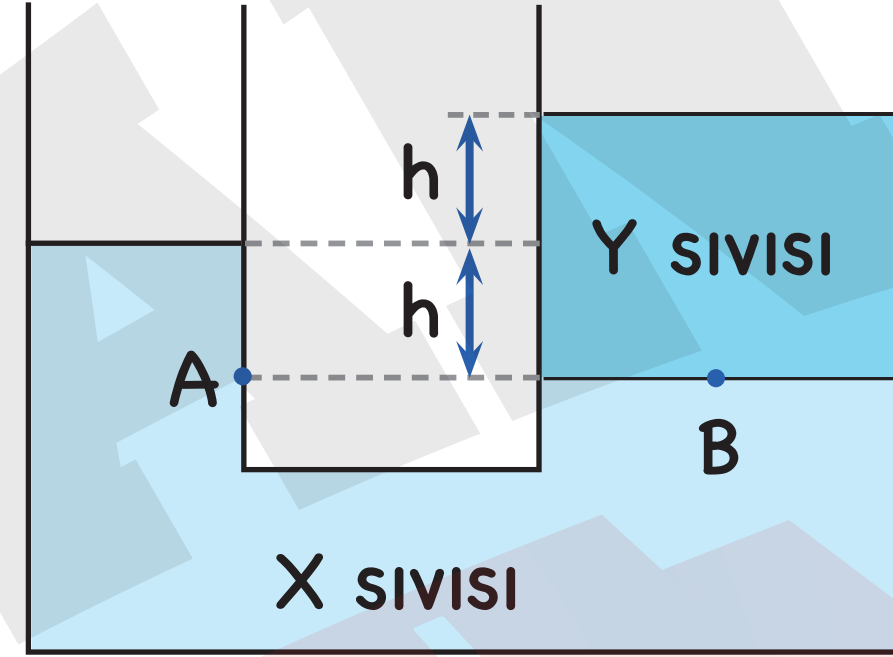
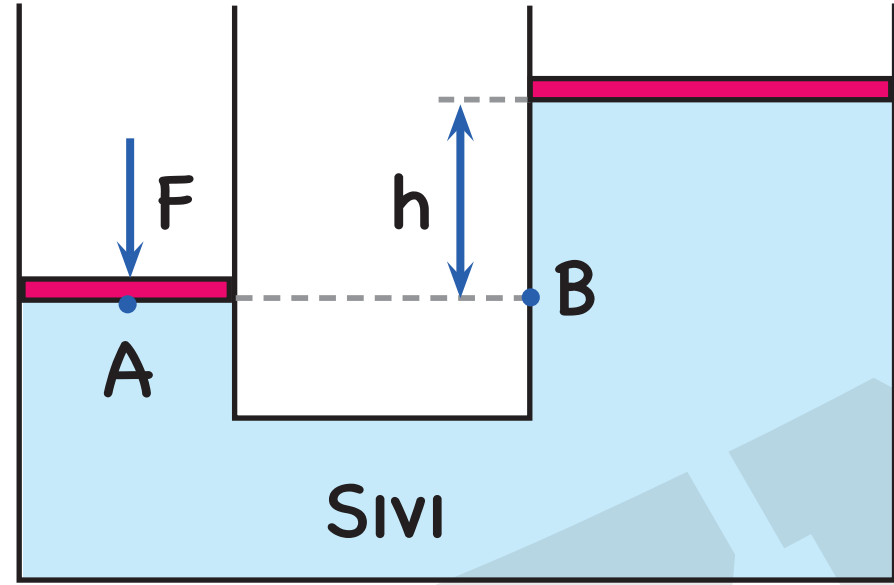
$$\frac{F}{A} = \frac{G}{4A} \rightarrow F = \frac{G}{4}$$

$$\text{Kuvvetten kazanç} = \frac{\text{Yük}}{\text{Kuvvet}}$$

$$= \frac{G}{\frac{G}{4}} = 4$$

Pistonun ağırlığı önemsiz
sistem dengede

$$P_A = P_B$$

$$\frac{F}{A} = hdg$$

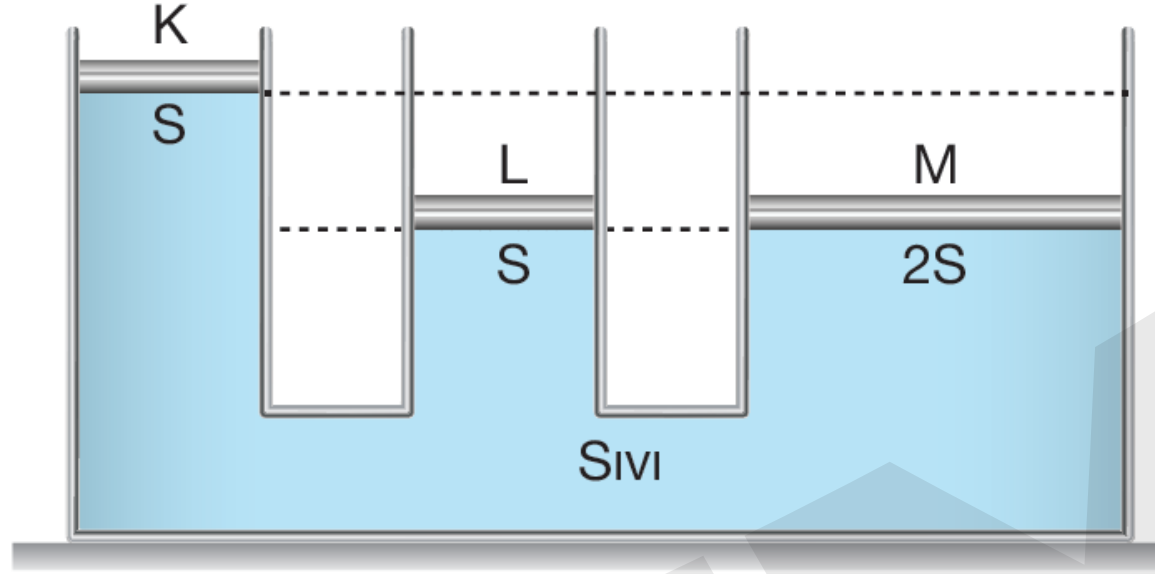
Sivilar dengede

$$P_A = P_B$$

$$hd_x g = 2hd_y g$$

$$d_x = 2d_y$$

Örnek:

Düşey kesiti verilen su cenderesinde S, S ve 2S taban alanlı sızdırmaz K, L ve M pistonları dengededir.

Buna göre,

- I. L pistonunun kütlesi, K pistonunun kütlesinden büyüktür.
- II. L pistonunun kütlesi, M pistonunun kütlesine eşittir.
- III. K pistonunun kütlesi, M pistonunun kütlesinden küçüktür.

yargılarından hangileri doğrudur?

A) I ve II

B) Yalnız II

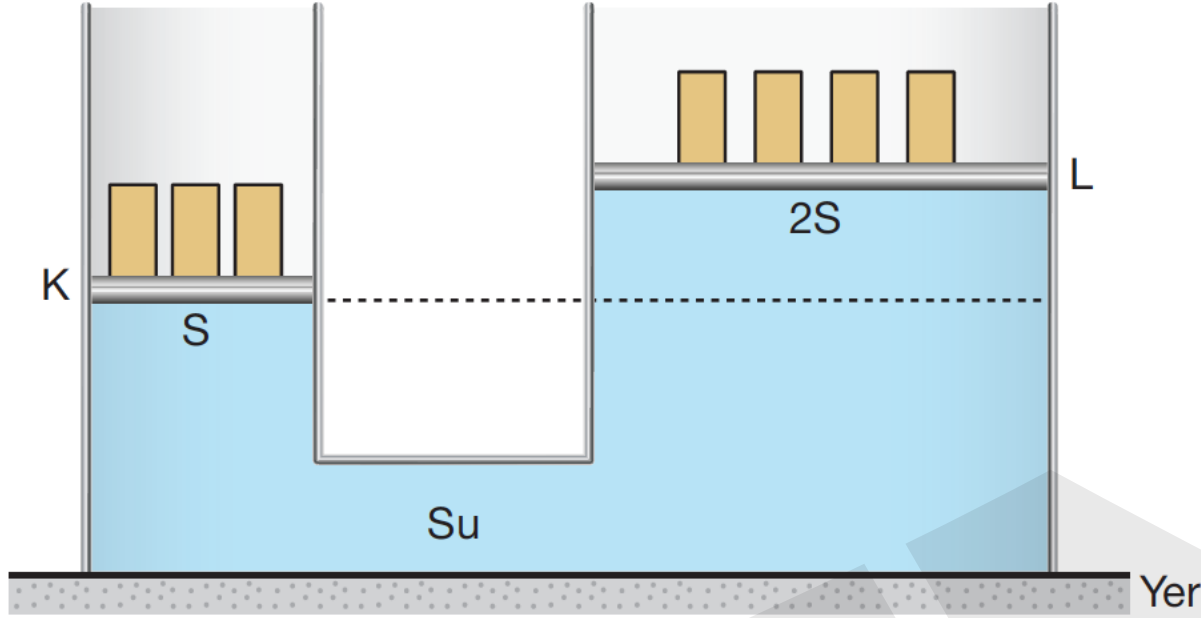
C) I ve III

D) II ve III

E) I, II ve III

Örnek:

Pistonlarının alanları S ve $2S$ olan bir su cenderesi, ağırlıksız ve sürtünmesiz K ve L pistonları üzerine konulan özdeş cisimlerle şekildeki gibi dengededir.

Buna göre,

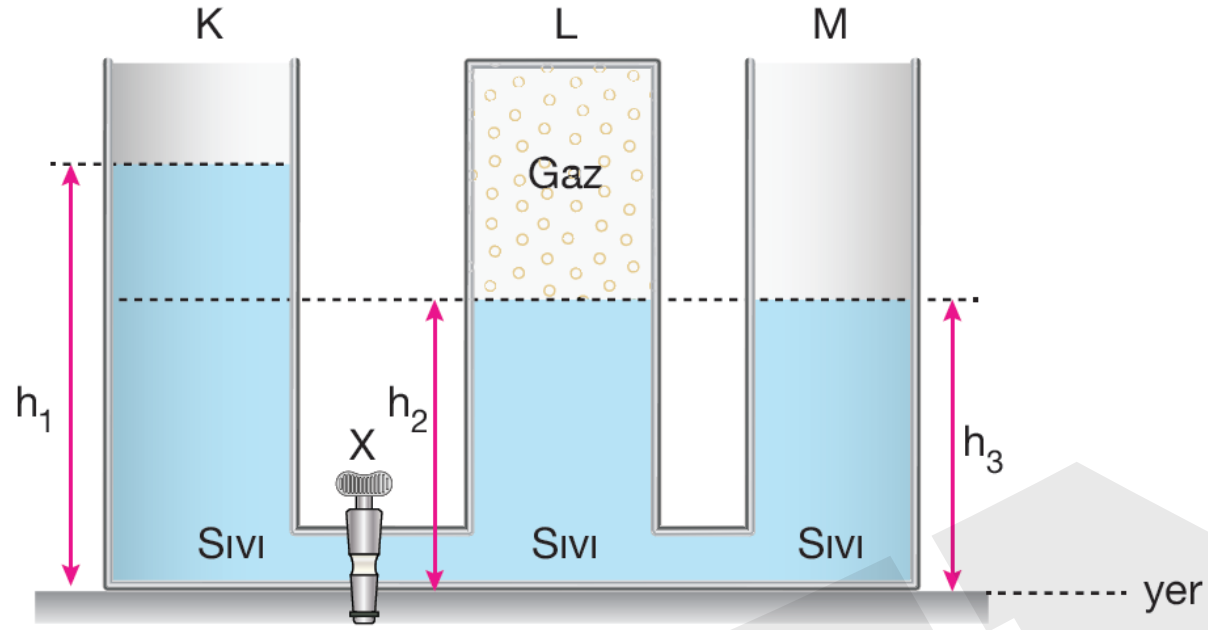
- I. K pistonu üzerindeki bir cismi alma
- II. L pistonu üzerine iki cisim daha koyma
- III. K pistonu üzerine bir cisim daha koyma

İşlemlerinden hangileri tek başına yapılırsa pistonlar aynı yatay hizada dengelenebilir?

- A) I ve III   B) Yalnız I   C) Yalnız III
D) I ve II   E) I, II ve III

Örnek:

Düşey kesiti şekilde verilen K ve M kolları açık L kolu kapalı olan bileşik kaptaki sıvı ve gaz dengededir. Bu durumda K kolundaki sıvı yüksekliği h_1 , L kolundaki sıvı yüksekliği h_2 ve M kolundaki sıvı yüksekliği h_3 'tür.

X musluğu açılarak yeniden denge sağlanırsa,

- I. h_1 yüksekliği azalır, h_2 yüksekliği artar.
- II. h_3 yüksekliği h_2 yüksekliğinden fazla olur.
- III. L kolundaki gazın basıncı artar.

yargılarından hangileri doğru olur?

A) Yalnız II

B) I ve II

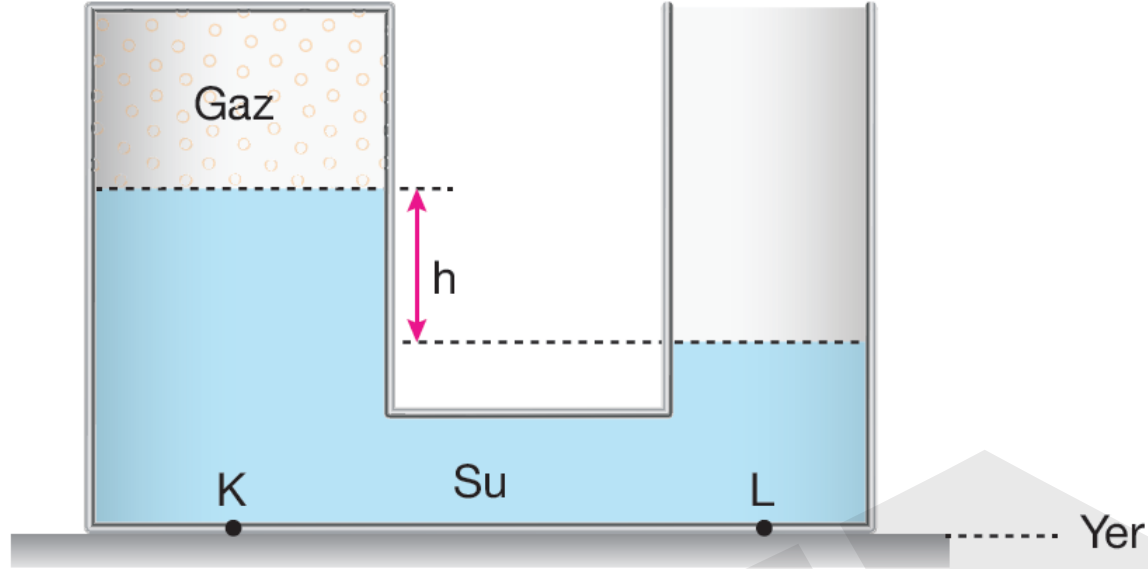
C) I ve III

D) II ve III

E) I, II ve III

Örnek:

Bir kolu kapalı, bir kolu açık bileşik kaptaki su yardımıyla gaz şeklindeki gibi sıkıştırılarak dengelenmiştir. Kollardaki sıvı seviyeleri farkı h 'dir.

Buna göre, bu kaba açık koldan bir miktar daha su eklenirse;

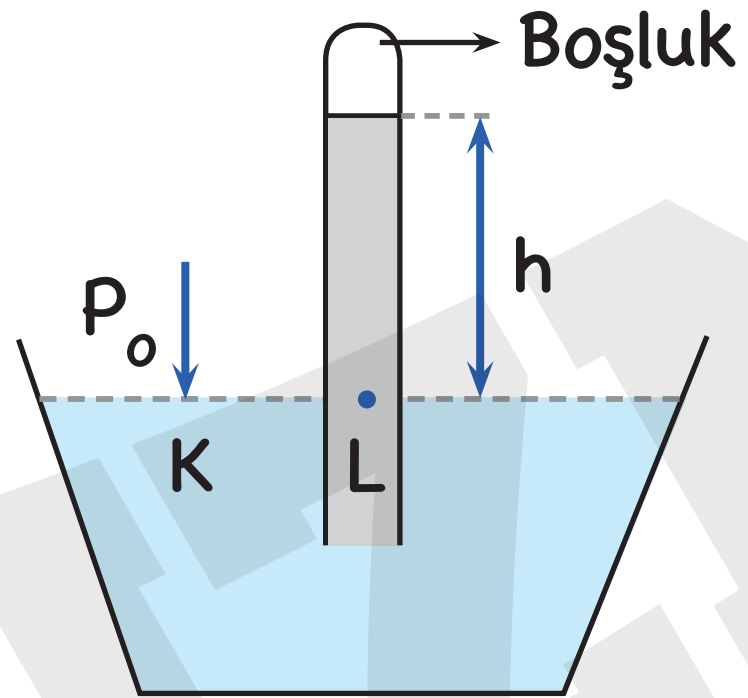
- I. h azalır.
- II. Gazın basıncı artar.
- III. K ve L noktalarındaki toplam basınçlar birbirine eşit olur.

yargılarından hangileri doğru olur?

- A) Yalnız III   B) II ve III   C) I ve II
D) I ve III   E) I, II ve III

Açık Hava Basıncının Ölçülmesi (Toricelli Deneyi)

$$P_K = P_L$$

$$P_0 = h \rho g$$

Deniz seviyesinde

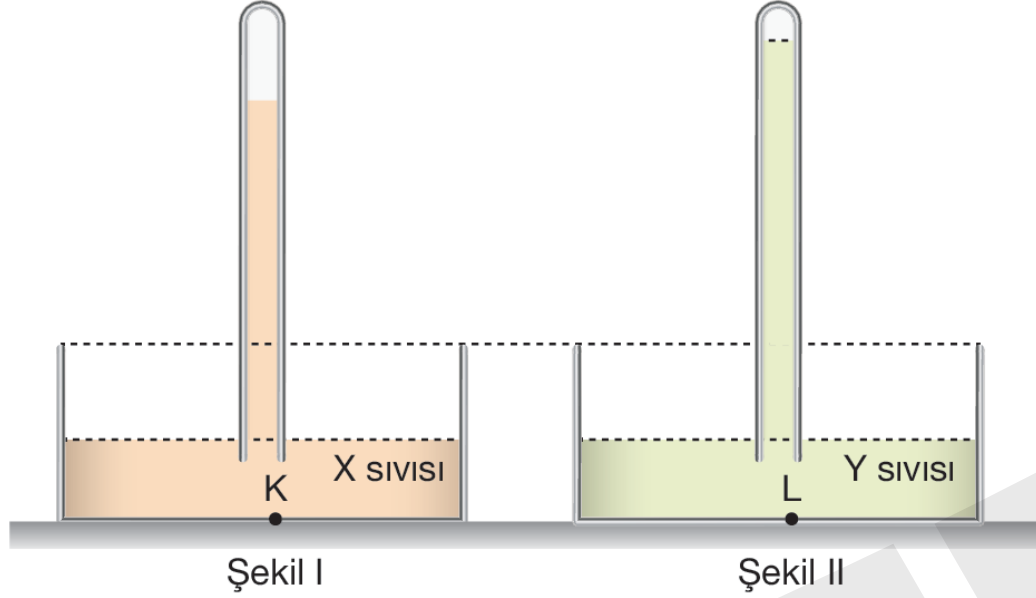
0 °C sıcaklıkta

$$P_0 = 76 \text{ cmHg}$$

Örnek:

Düşey kesitleri Şekil I ve Şekil II'de verilen kaplar aynı ortamda X ve Y sıvıları ile doludur. Bu kaplara içleri boş tüpler daldırıldığında denge durumunda Şekil I'deki tüpte sıvı yüksekliğinin Şekil II'deki tüpte sıvı yüksekliğinden daha az olduğu gözlemleniyor.

Buna göre,

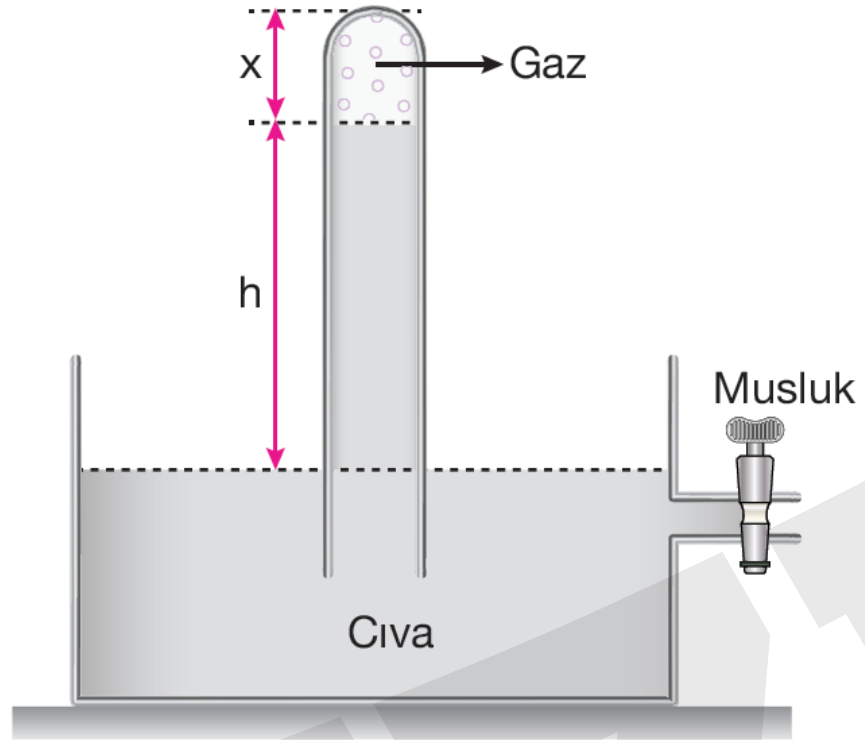
- I. X sıvısının yoğunluğu, Y sıvısının yoğunluğundan büyüktür.
- II. K ve L noktalarındaki toplam basınçlar birbirine eşittir.
- III. Tüplerin kesit alanları artırılırsa tüplerdeki sıvı yükseklikleri azalır.

yargılarından hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I   B) I ve II   C) II ve III
D) I ve III   E) I, II ve III

Örnek:

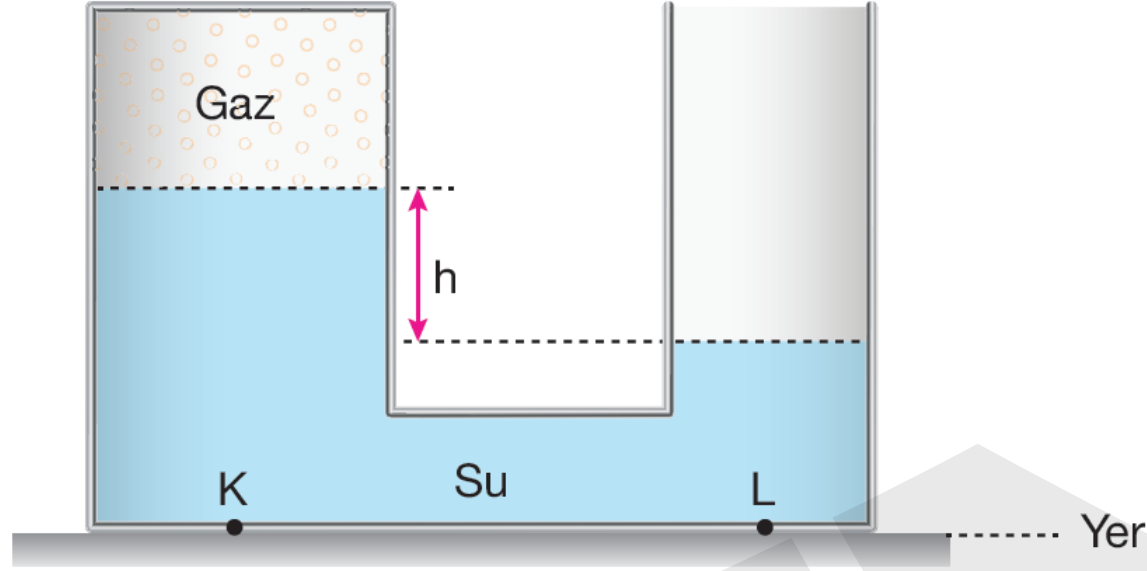

DüŖey kesiti Ŗekilde verilen ve içinde civa bulunan kaba cam tüp daldırılıyor. Cam tüp içindeki gaz h yüksekliğinde civa yardımıyla sıkıŖtırılarak dengeye geliyor. Denge durumunda cam tüp içerisindeki civa yüksekliği h ve gazın yüksekliği x oluyor.

Kaptaki musluk açılarak, yeni denge durumu sağlandığında h ve x nicelikleri aŖaėıdakilerden hangisi gibi deėiŖir?

x	h
A) Azalır	Artar
B) Artar	Azalır
C) DeėiŖmez	DeėiŖmez
D) Artar	Artar
E) Azalır	Azalır

Örnek:

Bir kolu kapalı, bir kolu açık bileşik kaptaki su yardımıyla gaz şeklindeki sıkıştırılarak dengelenmiştir. Kollardaki sıvı seviyeleri farkı h 'dir.

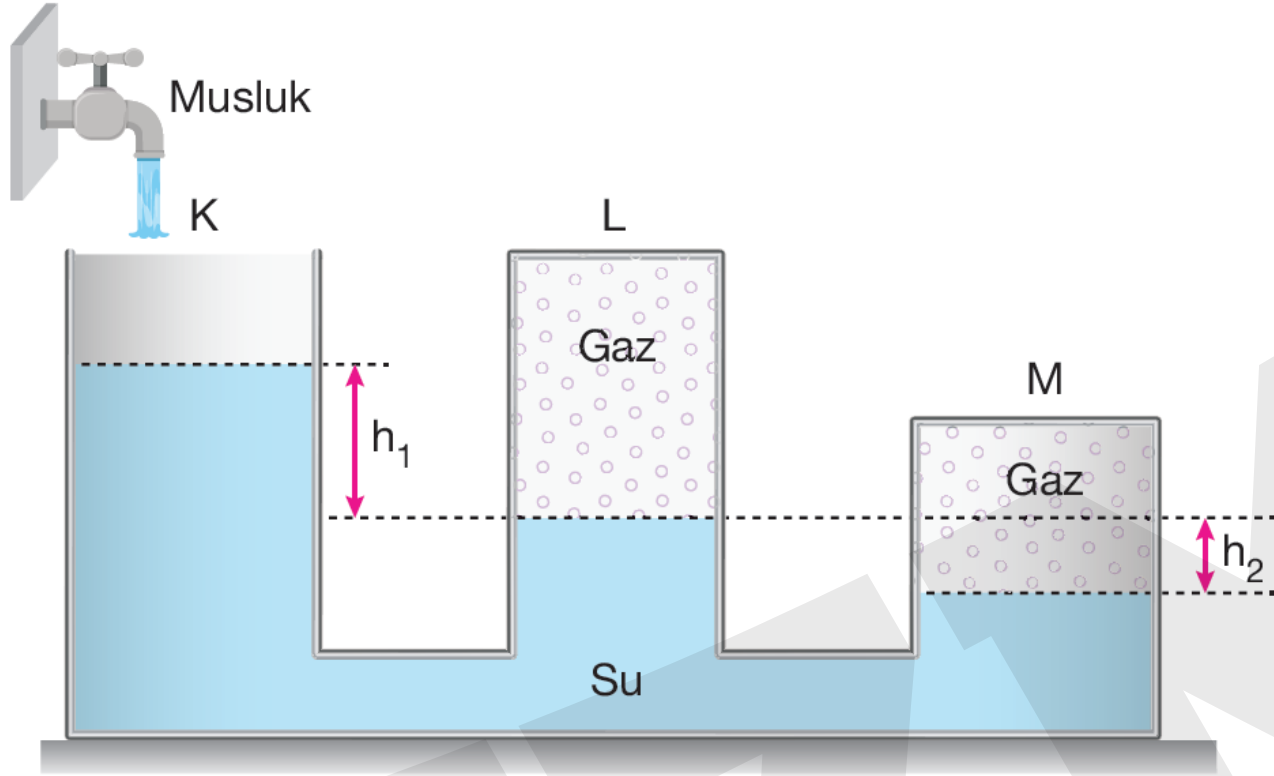
Buna göre, bu kaba açık koldan bir miktar daha su eklenirse;

- I. h azalır.
- II. Gazın basıncı artar.
- III. K ve L noktalarındaki toplam basınçlar birbirine eşit olur.

yargılarından hangileri doğru olur?

- A) Yalnız III   B) II ve III   C) I ve II
D) I ve III   E) I, II ve III

Örnek:

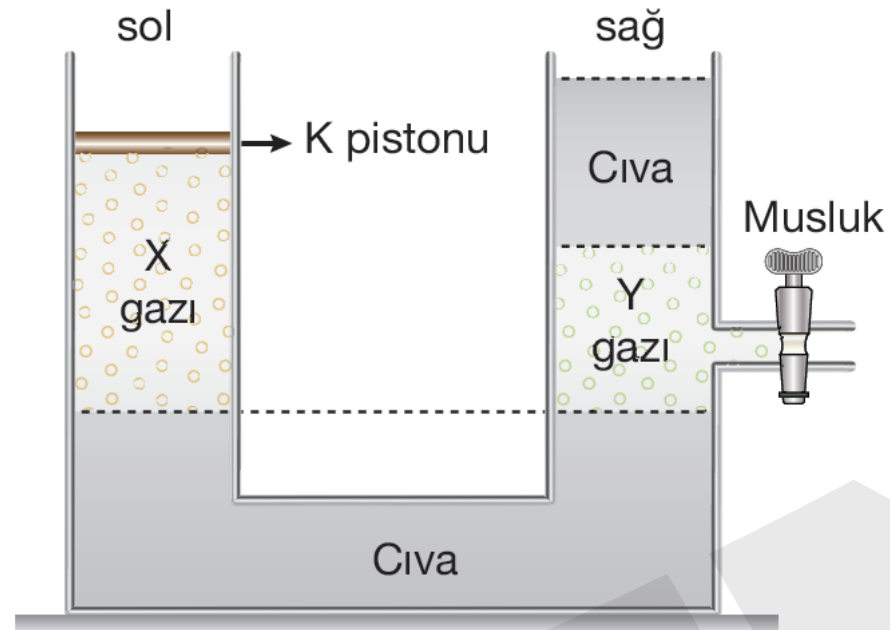

Düşey kesiti şekildeki gibi olan bir bileşik kabın içerisinde su ve gaz bulunmaktadır. Bileşik kabın L kolu ile K kolu arasındaki sıvı yükseklik farkı h_1 , M kolu ile L kolu arasındaki sıvı yükseklik farkı h_2 'dir.

Musluk açılarak K koluna bir miktar su daha eklenirse h_1 ve h_2 aşağıdakilerden hangisi gibi değişir?

h_1	h_2
A) Artar	Azalı
B) Azalı	Artar
C) Artar	Artar
D) Değişmez	Azalı
E) Değişmez	Değişmez

Örnek:

Düşey kesiti şekilde verilen bileşik kaptı sol tarafta X gazı K pistonu yardımıyla, sağ tarafta Y gazı cıva yardımıyla sıkıştırılmıştır. Sistem şekildeki gibi dengededir.

Buna göre,

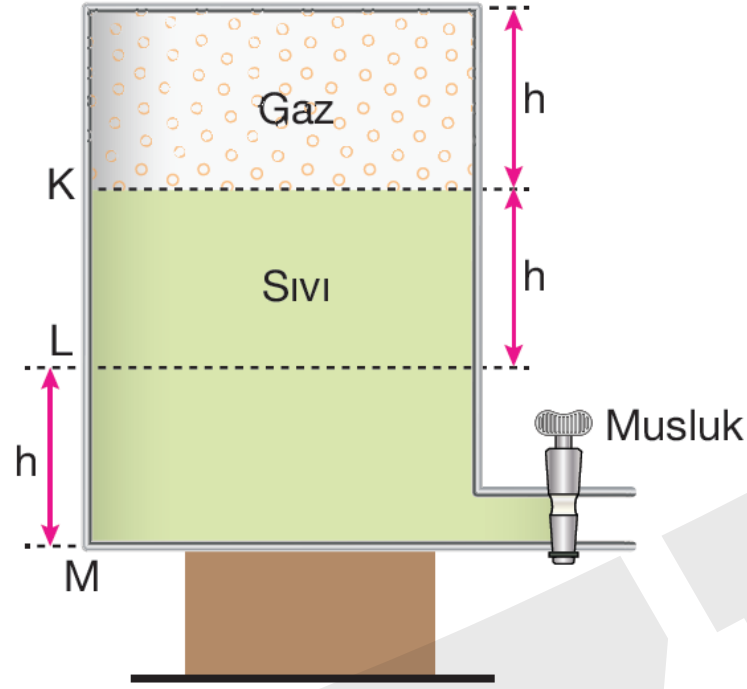
- I. X gazının basıncı, Y gazının basıncına eşittir.
- II. K pistonu ağırlıklıdır.
- III. Musluk açılarak bir miktar gaz boşaltılırsa Y gazının basıncı değişmez.

yargılarından hangileri doğrudur?

- A) I ve III   B) Yalnız I   C) II ve III
D) I ve II   E) I, II ve III

Örnek:

Ortam basıncının P_0 olduğu bir yerde basıncı $2P_0$ olan bir gaz sıvı yardımıyla düşey kesiti verilen bölmeli kaptaki sıkıştırılarak dengelenmiştir.

Musluk açıldığında,

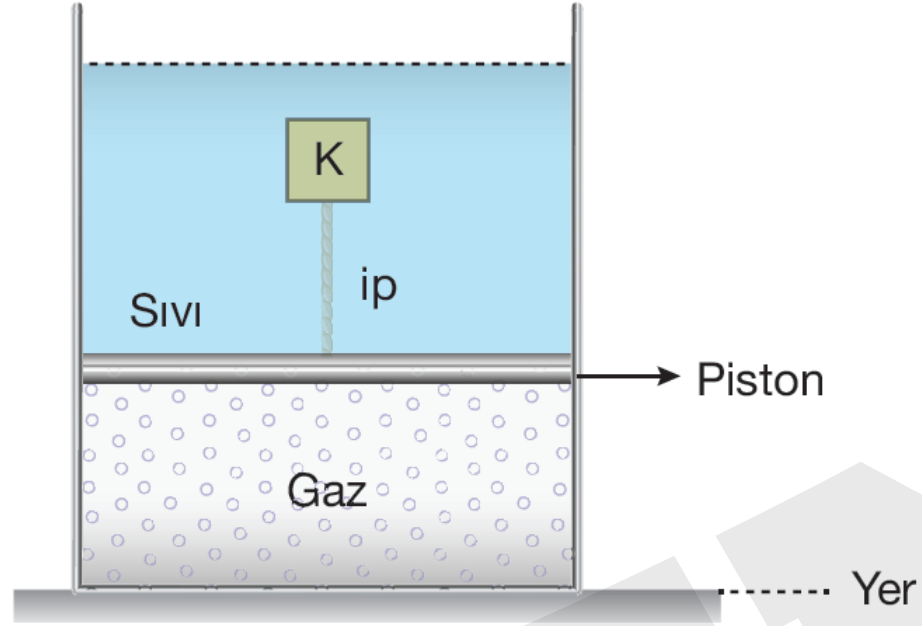
- I. Kaptaki sıvı akışı olmaz
- II. Kaptan dışarıya sıvı çıkışı olur.
- III. Kaptaki sıvı seviyesi L-M arasına gelince sıvı akışı durur.

yargılarından hangileri doğru olur?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) I ve II
D) II ve III   E) Yalnız III

Örnek:

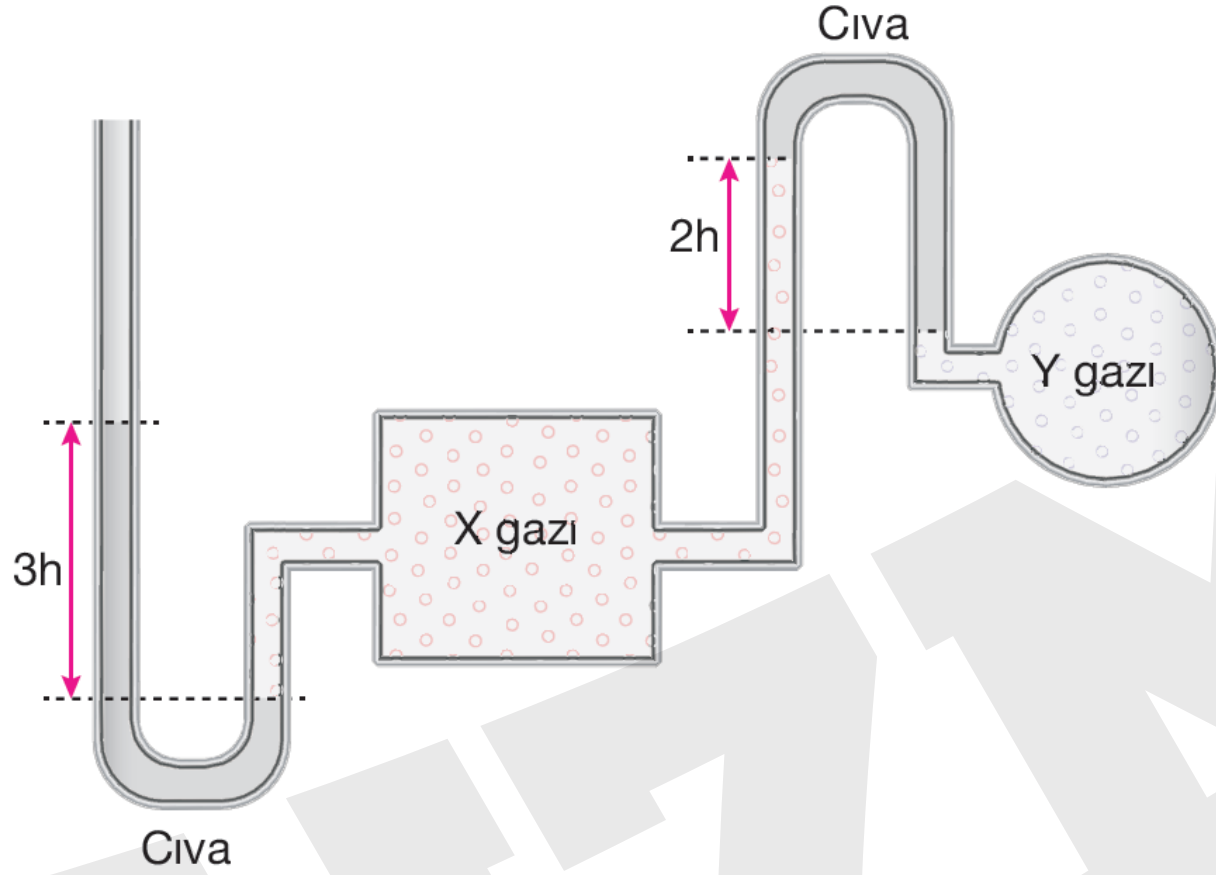
Ortam basıncının P_0 olduğu bir yerde gaz sızdırmaz, sürtünmesiz hareketli piston ve sıvı yardımıyla şekildeki gibi sıkıştırılarak dengelenmiştir. Sıvı içerisindeki K cismi ip yardımıyla pistonla bağlanarak ipteki gerilme kuvvetiyle dengededir.

İp kesilerek yeniden denge sağlanırsa pistonla sıvının uyguladığı P_s ve kaptaki sıkıştırılmış olan gazın P_{gaz} basıncı nasıl değişir?

P_s	P_{gaz}
A) Azalır	Azalır
B) Azalır	Artar
C) Değişmez	Değişmez
D) Artar	Değişmez
E) Azalır	Değişmez

Örnek:

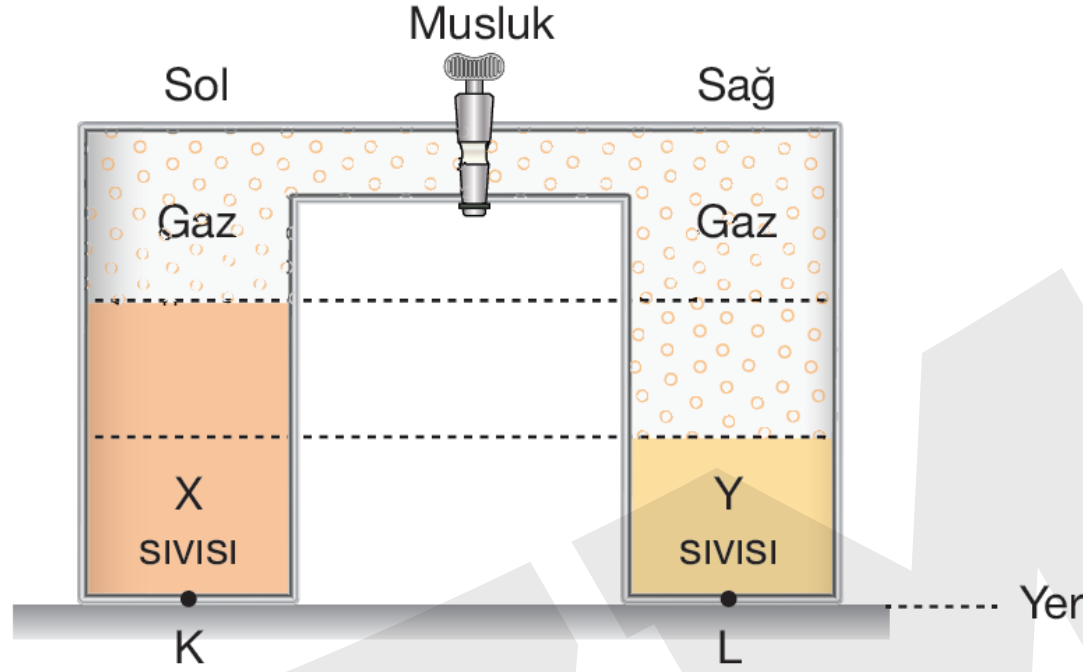

Açık hava basıncının 76 cm-Hg olduğu bir ortamda şekilde verilen kaplarda bulunan X ve Y gazları cıva yardımıyla dengelenmiştir. X gazının bağlı olduğu manometrenin açık ucunda cıva yüksekliği 3h olup X gazının basıncı 85 cm-Hg'dir.

X ve Y gazlarının bağlı olduğu kapalı uçlu manometrede cıva seviyeleri farkı 2h olduğuna göre, Y gazının basıncı kaç cm-Hg'dir?

- A) 91   B) 88   C) 85   D) 82   E) 79

Örnek:

Düşey kesiti şekildeki gibi olan kabın içerisinde gazlar X sıvısı ve Y sıvısı yardımıyla sıkıştırılmıştır. Kabın K ve L noktalarında oluşan toplam basınçlar birbirine eşittir.

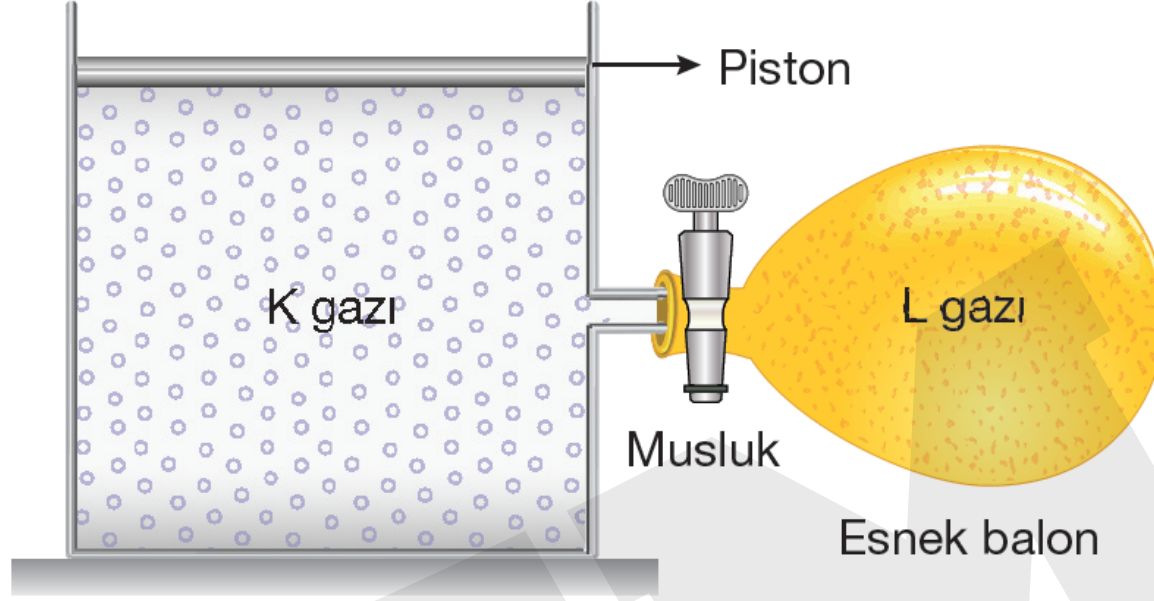
Musluk açıldığında L noktasındaki toplam basınç arttığına göre,

- I. Musluk açılmadan önce kabın sol kolundaki gaz basıncı, kabın sağ kolundaki gaz basıncından büyüktür.
- II. Musluk açıldığında kabın sol kolundaki gaz sağ koluna doğru hareket eder.
- III. X sıvısının özkütlesi, Y sıvısının özkütlesinden büyüktür.

yargılarından hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I   B) I ve II   C) II ve III
D) I ve III   E) I, II ve III

Örnek:

Düşey kesiti şekildeki gibi olan bir kaba sızdırmaz, ağırlıksız ve sürtünmesiz piston ile K gazı sıkıştırılıyor. Bir musluk yardımıyla kaptan ayrılan esnek balona da L gazı konularak şekildeki gibi denge sağlanıyor. K gazının basıncı P_K , L gazının basıncı P_L ve ortamdaki hava basıncı P_0 'dır.

Buna göre,

- I. Musluk açılırsa piston yukarı yönde bir miktar hareket eder.
- II. L gazının basıncı, açık hava basıncına eşittir.
- III. K gazının basıncı, L gazının basıncına eşittir.

yargılarından hangileri kesinlikle doğrudur?

- A) Yalnız I   B) I ve II   C) I ve III
D) II ve III   E) I, II ve III